

"On ne vaan mukavia nuoria naisia"

Kehuminen suomenkielisessä Whatsapp-ryhmäkeskustelussa

Pro gradu -tutkielma

Minna Alanne

Helsingin yliopisto

Suomen kielen, suomalais-ugri-
laisten ja pohjoismaisten kielten
ja kirjallisuuksien laitos

Tammikuu 2018



Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Humanistinen tiedekunta		Laitos – Institution – Department Suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos	
Tekijä – Författare – Author Minna Marita Alanne			
Työn nimi – Arbetets titel – Title "On ne vaan mukavia nuoria naisia" – Kehuminen suomenkielisessä Whatsapp-ryhmäkeskustelussa			
Oppiaine – Läroämne – Subject Suomen kieli			
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu -tutkielma		Aika – Datum – Month and year Tammikuu 2018	Sivumäärä– Sidoantal – Number of pages 68
<p>Tiivistelmä – Referat – Abstract</p> <p>Tässä tutkielmassa tarkastellaan kehumista pikaviestisovelluksessa käydyssä suomenkielisessä ryhmäkeskustelussa. Tutkielman tarkoituksena on selvittää, mitä tämäntyyppisessä vuorovaikutusympäristössä käydyssä keskustelussa kehuaan ja miksi, kenelle kehut osoitetaan, minkälaisin kielellisin rakentein ne muodostetaan ja minkälaisia funktioita niillä on. Tutkimusmetodina käytetään keskusteluanalyysia.</p> <p>Aineisto koostuu vuosina 2015–2016 käydyistä 12 naisen välisestä Whatsapp-pikaviestisovelluksen ryhmäkeskustelusta. Keskusteluryhmä koostuu aineiston tallennusaikaan n. 25–35 -vuotiaista naisista, joita yhdistää tanssiharrastus. Naiset ovat keskenään läheisiä ystäviä, ja keskustelun sävy ryhmässä on usein hyvin affektinen.</p> <p>Aineiston analyysi osoittaa, että kehuja kohteena on useimmiten jonkun ryhmäläisen lapsi, jonka kuva on lähetetty keskusteluryhmään. Lisäksi kehuaan tekoja, taitoja, omaisuutta sekä ulkoisia ja sisäisiä ominaisuuksia. Kehut liittyvät usein kuvaan tai videoon, joka on lähetetty ryhmään. Kehujen vastaanottajista on erotettavissa kolme eri luokkaa: yksi ryhmäläinen, koko ryhmä (+/-kehuja) sekä jokin kolmas, ryhmän ulkopuolinen osapuoli. Tyypillisin kehuja vastaanottaja on yksi ryhmäläinen, toiseksi eniten kehuaan ryhmän ulkopuolisia kolmansia osapuolia. Kehujen kielellisen rakenteen analyysi osoittaa, että kehut muodostetaan usein hyvin yksinkertaisilla ja toistuvilla rakenteilla. Useimmat kehut ovat lausekemuotoisia, ja ne muodostuvat substantiivista ja siihen liitetystä adjektiivista tai pelkästään adjektiivista. Myös intensiteettimäärittäjiä käytetään adjektiivien yhteydessä. Aineistosta on erotettavissa myös konstruktioita, jotka toistuvat kehuvooroissa. Nämä konstruktiot ovat useimmiten luonteeltaan hyvin affektiivisia. Kielellisten kehuvoorojen lisäksi aineistossa on pelkistä emojista koostuvia kehuvooroja. Emojien käyttö on muutenkin hyvin runsasta, mikä kertoo myös osaltaan vuorovaikutuksen affektisuudesta.</p> <p>Tutkimuksessa tarkastellaan myös kehuvoorojen yhteydessä ilmenevää etunimipuhuttelua sekä puhujaan itseensä kohdistuvia kehuja. Etunimipuhuttelua käytetään mahdollisesti keskustelun asynkronisen luonteen vuoksi kehuvooroissa ilmaisemaan, että vuoro koskee vielä kyseistä puheena ollutta asiaa, kun aikaa asian käsittelystä keskustelussa on jo kulunut jonkin aikaa. Itseen kohdistuvia kehuja voidaan keskustelussa käyttää kahdella tavalla: positiiviseen itseilmaisuuksiin sekä kehuskeluun.</p> <p>Tutkimus osoittaa, että kehuminen tässä vuorovaikutusympäristössä ja tämän tutkimuksen kaltaisessa keskustelussa on hyvin luontevaa ja affektisuutta osoittavaa toimintaa. Yleisen mielikuvan mukaan suomalaiset eivät perinteisesti ole esittäneet kehuja toisille ihmisille eivätkä kehuneet itseään, mutta suomalainen keskustelu- ja kehumiskulttuuri näyttäisi olevan murroksessa.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Kehuminen, Whatsapp, verkkovuorovaikutus, keskusteluanalyysi			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Sisällys

1 Johdanto	1
1.1 Tutkimuskysymykset	2
1.2 Aikaisempi tutkimus	3
2 Aineisto ja metodi	4
2.1 Aineiston esittely.....	5
2.2 Whatsapp-pikaviestisovellus vuorovaikutusympäristönä	6
2.3 Verkkovuorovaikutus ja sen keskeisimmät piirteet	7
2.4 Keskustelunanalyysi tutkimusmetodina.....	11
3 Kehut, kohteliaisuus ja affekti	14
3.1 Kohteliaisuuden teoriaa.....	15
3.2 Kehun määrittelyä.....	17
3.3 Kehu affektisena puhetoimintona	19
4 Kehujen kohteet, vastaanottajat ja kielellinen rakenne	22
4.1 Mitä ja ketä kehutaan?	22
4.1.1 Kehun kohde	23
4.1.2 Kehun vastaanottajat	28
4.2 Kehujen rakenne	34
4.2.1 Tyypilliset kielenaineokset	34
4.2.2 Kehuvat konstruktiot	39
4.2.3 Emojit kehuvuorona	41
4.3 Yhteenveto	45
5 Kehujen ilmiöitä ja funktioita.....	46
5.1 Etunimipuhuttelu kehuvuoroissa.....	47
5.3 Itseen kohdistuvat kehut	49
5.3 Kehujen funktioita keskustelussa	53
6 Yhteenveto ja pohdintaa.....	56
Lähteet.....	61

1 Johdanto

Kehuminen on hyvin kulttuurisidonnainen ilmiö, ja kehumisen tavat sekä yleisyys vaihtelevat eri kulttuurien välillä. Suomalaiseen tapakulttuuriin kehumisen ei perinteisesti ole ajateltu kuuluvan. Vanhemmissa käytösoppaissa kehumisen on todettu olevan jopa teennäistä ja spontaania kehumista suositeltu välttämään (esim. Seppänen & Virkkunen 1977). Edelleen vallalla olevan yleisen mielikuvan mukaan suomalaiset eivät näe juuriakaan tarvetta keskustelukumppaninsa, saati oman itsensä kehumiseen, kun taas esimerkiksi amerikkalaisessa kulttuurissa kehuminen on tärkeä osa jokapäiväistä vuorovaikutusta (esim. Wolfson 1983: 82). Kulttuurieroista kertoo paljon se, että tämäntyyppinen kehuminen saattaa kuulostaa suomalaisen korvissa usein epäaidolta. Kehuminen on yksi kohteliaisuuden muoto, ja myös kohteliaisuuskäsitykset ja -käytännöt vaihtelevat suuresti kulttuurista riippuen. Joissain kaksi- ja monikielisissä kulttuureissa jopa kielen valinta vuorovaikutustilanteessa on merkki kohteliaisuudesta tai sen puutteesta (esim. Holmes 1995). Kehujen esittämisessä on todettu olevan eroja esimerkiksi sukupuolten välillä: tutkimusten mukaan naiset esittävät kehuja enemmän kuin miehet (Holmes 1995: 122). Käsittelemäni kehuista ja kohteliaisuudesta esitettyjä määritelmiä ja teorioita tarkemmin luvussa 3.

Kiinnostukseni tätä aihepiiriä kohtaan juontuu omista havainnoistani arkielämässä sekä mobiilideittisovellus Tinderiä käsittelevästä kandidaatintutkielmastani (Alanne 2016), jossa tarkastelin muiden ilmiöiden ohella myös kehuja. Kandidaatintutkielmani tutkimusaineisto koostui mobiilideittisovelluksessa miesten naisille lähettämistä suomenkielisistä keskustelunavauksista, ja kehuja vuoroja esiintyi aineistossa hyvin vähän. Oman kokemukseni mukaan vastaavanlaisesta englanninkielisessä aineistossa kehuja esiintyy huomattavasti enemmän. Kulttuurinen ero näkyy siis tässä hyvin selvästi. Myös arkielämän kasvokkainkohtaamisissa olen havainnut kehumisen olevan luontevampaa suomalaisen kulttuurin ulkopuolelta tuleville. Kehumisen lisäksi myös kehujen vastaanottaminen tuntuu olevan vierasta suomalaisille. Jos kehu hyväksytään ja otetaan vastaan myöntävästi, se voidaan tulkita itsekehuksi, mikä taas ei istu perinteiseen mielikuvaan suomalaisen vaatimattomasta perusluonteesta. Tämä tapa saattaa kuitenkin olla muuttumassa, sillä Etelämäki, Haakana ja Halonen havaitsivat vuonna 2013 julkaistussa

kehututkimuksessaan, että heidän aineistossaan kehut otettiin pääosin vastaan hyväksyvästi ja vuorojen vastaanotoissa pyrittiin samanmielisyyteen kehun esittäjän kanssa.

Perinteinen tapakulttuurimme näyttäisi siis olevan murroksessa ja suomalainen vaatimattomuus väistymässä. Näin on todennut vuorovaikutuksen tutkijoista muun muassa Marja-Leena Sorjonen (HS 9.1.2017), jonka mukaan suomalainen keskustelukulttuuri on muuttumassa jouhevammaksi vuosi vuodelta ja kansainvälistymisellä on tässä merkittävä rooli, sillä ulkomailta saadaan malleja rohkeampaan jutteluun. Olen Sorjosen kanssa samoilla linjoilla. Ihmisten vapaan liikkuvuuden sekä internetin ja sosiaalisen median vaikutuksesta saamme koko ajan enemmän vaikutteita muista kielistä ja kulttuureista ja omaksumme niitä myös osaksi omaa tapaamme toimia jokapäiväisessä elämässä. Ihmiset ovat entistä enemmän yhteydessä toisiinsa erilaisten sähköisten viestintäkanavien (Whatsapp, Facebook, Skype jne.) välityksellä, ja viestintäteknologian kehittyessä myös vuorovaikutuksen kielelliset ja sekventiaaliset rakenteet muuttuvat ja monimuotoistuvat. Näin ollen myös keskusteluissa käytettävät puhetoiminnot, kuten kehuminen, saattavat saada uusia muotoja ja funktioita keskustelussa.

Suuri osa kaikesta kommunikaatiosta ihmisten välillä tapahtuu nykypäivänä internetin välityksellä kirjoitetussa muodossa puhutun, kasvokkaisen tai puhelimitse tapahtuvan kommunikoinnin sijaan. Oman tutkimukseni kannalta olennaista on, että monet uusista kommunikointikanavista perustuvat kirjoitettuun kommunikaatioon, jolloin tarve sen tutkimukselle kasvaa koko ajan. Mitä kehumiseen tulee, oletukseni on, että kehumisen kirjoitetussa kontekstissa eroaa monin tavoin puhutussa keskustelussa ilmenevästä kehumisesta jo pelkästään näiden kahden eri diskurssin luonteen vuoksi. Vuorottelu ja sekvenssit rakentuvat eri tavalla kirjoitetussa keskustelussa ja varsinkin monenkeskisessä vuorovaikutuksessa, jota oma aineistoni edustaa (ks. lukua 2.1). Tästä syystä myös kehut ja niiden rakenne sekä tehtävät ovat osin erilaisia kuin puhutussa keskustelussa.

1.1 Tutkimuskysymykset ja työn rakenne

Tässä tutkielmassa lähestyn keskusteluanalyysin keinoin sitä, miten pikaviestisovelluksessa käydyssä suomenkielisessä kirjoitetussa keskustelussa kehutaan yhtä tai useampaa vastaanottajaa. Tarkastelen myös sitä, millaisin kielellisin keinoin kehuminen tapahtuu ja

onko kehumisella tiettyjä funktioita tämäntyyppisessä kontekstissa. Tarkemmat tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

- Mitä kehutaan ja kenelle kehut osoitetaan?
- Minkälaisin kielellisin keinoin kehutaan?
- Millaisia ovat kehujen tyypilliset funktiot keskustelussa?

Tutkin siis kehujen kohteita eli sitä, mitä kehutaan, sekä kehujen vastaanottajia eli kenelle kehut osoitetaan. Analysoin kehujen kielellisiä rakenteita ja tutkin, minkälaiset kielelliset piirteet ovat ominaisia kehuville lausumille. Erittelen myös kehujen funktioita ja tarkastelen kehuvuorojen yhteydessä esiintyvää puhuttelua sekä itseen kohdistuvia kehuja.

Aloitan katsauksella aiempaan sekä Suomessa että ulkomailla tehtyyn kehututkimukseen (luku 1.2), minkä jälkeen esittelen aineistoni sekä tutkimusmetodini keskusteluanalyysin tutkimukseni kannalta olennaisin osin luvussa 2. Samassa luvussa esittelen myös Whatsapp-pikaviestisovelluksen toimintaperiaatteen sekä yleisesti verkkovuorovaikutusta ja sen keskeisiä piirteitä. Luvussa 3 käsittelen kohteliaisuutta ja siitä muodostettuja teorioita sekä kehun ja affektin käsitteitä. Aineiston analyysiin pääsen luvussa 4, jossa analysoin ensin kehujen kohteita ja vastaanottajia (luku 4.1) sekä kehujen kielellistä rakennetta (luku 4.2.) Luvussa 5 tarkastelen kehuvuorojen yhteydessä esiintyvää etunimipuhuttelua sekä aineiston itsekehutapauksia. Erittelen myös kehujen funktioita keskustelussa. Lopuksi kokoan yhteen tutkimuksen tulokset sekä pohdin mahdollisia jatkotutkimusaiheita luvussa 6.

1.2 Aiempi tutkimus

Suomessa ei kehututkimusta ole juurikaan tehty, ehkä siitä syystä, ettei kehumisen ole ajateltu kuuluvan suomalaiseen tapakulttuuriin. Yläne-McEwen (1993) on tehnyt tutkimuksen suomalaisista kehuista käyttäen koeasetelmaa, jossa koehenkilöt esittivät kehuja roolileikkiasetelmissa. Järjestetyssä koeasetelmassa ongelmana on kuitenkin se, että kyseessä ei ole aito vuorovaikutustilanne, jolloin oikeastaan tutkitaan vain sitä, miten ihmiset luulevat toimivansa, ei sitä, miten he todellisuudessa toimivat vastaavassa tilanteessa.

Keskustelunanalyttisessä tutkimuksessa sen sijaan käytetään aineistona aitoja vuorovaikutustilanteita, jolloin tuloksetkin vastaavat todellista elämää. Keskustelunanalyttisesti kehuja ovat Suomessa tutkineet Etelämäki, Haakana ja Halonen (2013). Heidän tutkimuksensa tarkastelee suomalaisten kehuja rakennetta, funktioita ja vastaanottoa. Heidän aineistonsa koostuu puhutuista kahden- ja monenkeskisistä vuorovaikutustilanteista. Oma tutkimukseni eroaa aineiston puolesta heidän tutkimuksestaan, sillä aineistoni koostuu kirjoitetusta keskustelusta, joka käydään pikaviestisovelluksessa. Tarvetta kehuja tutkimukselle suomenkielisessä keskustelussa, sekä puhutussa että kirjoitetussa, näyttäisi siis olevan.

Kansainvälisesti kehuja on tutkittu enemmänkin, kuitenkin enimmäkseen pragmatiikan ja diskurssianalyysin näkökulmasta (esim. Wolfson 1983; Manes 1983; Holmes 1995; Yuan 2002). Keskustelunanalyttisesti kehuja ovat tarkastelleet esimerkiksi Pomerantz (1978, amerikanenglanti) sekä Golato (2005, saksa). Viime vuosina on myös alettu tehdä yhä enenevässä määrin tutkimusta digitaalisten viestimien kautta käydyistä keskusteluista, ja myös niissä esitetyistä kehuista. Cirillo (2012) on tutkinut kehuja vastaanottoa virtuaalisessa ympäristössä Second Lifessa ja Placencia ja Lower (2013) ovat tarkastelleet kehumiskäyttäytymistä Facebookissa ystävien ja perheenjäsenten kesken. Whatsappia on tutkittu muun muassa kouludiskurssissa (Bouhnik ja Deshen 2014), terveydenhuollon apuvälineenä (esim. Wani ym. 2013; Johnston ym. 2015) sekä kieltenoppimisen apuna (esim. Plana ym. 2013). Kehumiseen keskittyvää Whatsapp-tutkimusta ei kuitenkaan vielä ole tehty, joten tutkielmani tarjoaa uutta tietoa tästä arjen olennaista ilmiötä koskettavasta aiheesta.

2 Aineisto ja metodi

Tässä luvussa esittelen ensin tutkimusaineistoni alaluvussa 2.1 ja avaan sitten Whatsapp-pikaviestisovelluksen toimintaperiaatteita alaluvussa 2.2. Käsittelen verkkovuorovaikutusta ja sen keskeisimpiä käsitteitä ja piirteitä alaluvussa 2.3. Lopuksi esittelen tutkimusmetodini keskustelunanalyysin ja tutkimukseni kannalta keskeiset keskustelunanalyttiset käsitteet alaluvussa 2.4.

2.1 Aineiston esittely

Aineistonani on Whatsapp-ryhmäkeskustelu, joka on käyty helmikuun 2015 ja elokuun 2016 välillä eli puolentoista vuoden aikana.¹ Keskustelijoina ryhmässä on 12 naista, jotka ovat äidinkieleltään suomenkielisiä ja keskustelun aikoihin iältään n. 25–35-vuotiaita. Naisia yhdistää tanssiharrastus, ja suurin osa heistä on ollut osa samaa tanssiryhmää vuodesta 2004 asti, osa kauemminkin. Tanssiryhmä oli erään helsinkiläisen tanssikoulun koulutusryhmä, jonka jäsenet harjoittelivat tavoitteellisesti tanssikilpailuihin osallistumista varten. Kilpailujen lisäksi ryhmä esiintyi erilaisissa tapahtumissa satunnaisesti. Vuosina 2004–2012 se osallistui vaihtelevin kokoonpanoin lukuisiin kilpailuihin sekä Suomessa että ulkomailla. Aktiivinen harjoittelu- ja kilpailutoiminta loppui ryhmän osalta vuonna 2012, mutta sen jäsenet ovat pitäneet tiiviisti yhteyttä myös tanssitoiminnan loppumisen jälkeen. Osa jäsenistä on jatkanut tanssin parissa toimimista valmentamalla nuorempia ikäryhmiä, ja siksi tanssiteema jatkuu ajoittain myös ryhmän keskustelussa.

Keskustelun aktiivisuus ryhmässä vaihtelee, mutta suurehkon osallistujamäärän vuoksi ryhmään tulevien viestien määrä on melko suuri. Toiset ryhmän jäsenistä ovat keskustelussa aktiivisempia kuin toiset. Olen saanut kaikilta keskusteluun osallistuvilta naisilta luvan käyttää keskustelua tutkimusaineistona. Ryhmään kuuluu myös yksi mies, tanssiryhmän entinen valmentaja, mutta häneltä en saanut varsinaista suostumusta viestien käyttöön, joten rajaan hänen viestinsä aineiston ulkopuolelle. Tämä keskustelija ei ole ryhmässä kovin aktiivinen, joten suurta vaikutusta aineistoon tällä rajauksella ei ole. Olen muuttanut keskustelijoiden nimet sekä käsitellyt työssä esittelemäni esimerkit niin, ettei niissä ole sisältöä, jonka avulla yksittäisiä keskustelijoita olisi mahdollista tunnistaa. Olen itse osa tätä keskusteluryhmää ja olen osallistunut keskusteluun myös aineistoni käsittävänä ajanjaksona. Osallisuudestani keskusteluun ja ystävyydestäni ryhmän keskustelijoiden kanssa johtuen minulla on ryhmäläisistä sellaista taustatietoa, joka ei keskustelusta käy ilmi. Nämä taustatiedot saattavat osaltaan vaikuttaa aineistosta tekemiini havaintoihin.

¹ Tämä rajaus siksi, että tämänpituinen jakso keskustelua oli teknisesti saatavillani aineiston tallennusajan elokuussa 2016. Itse keskusteluryhmä on ollut olemassa vuodesta 2013.

Aineistoni voi olettaa olevan otollinen kehujen tutkimukselle, sillä aikaisemmat antropologiset ja sosiolingvistiset tutkimukset ovat osoittaneet, että naiset kehuvat keskustelukumppaneitaan miehiä enemmän. Tämän on selitetty johtuvan estrogeenistä, joka tekee naisista miellyttämisenhaluisempia ja empaattisempia kuin miehistä. (Holmes 1995: 122, Fisher 2009: 131.) Holmes (1995: 37) on todennut myös, että miehet suosivat enemmän julkisia puhetilanteita ja institutionaalista puhetta, kun naiset taas arvostavat enemmän intiimiä ja affektisesti latautunutta puhetta, johon kehuminen olennaisesti kuuluu. Voidaan siis olettaa, että tutkimusaineistoni kaltaisessa, keskenään tuttujen naisten välisessä tavallisessa keskustelussa kehut ovat olennainen osa vuorovaikutusta.

2.2 Whatsapp-pikaviestisovellus vuorovaikutusympäristönä

Whatsapp on mobiililaitteille kehitetty pikaviestisovellus (MIM = Mobile Instant Messaging). Whatsapp vaatii toimiakseen internetyhteyden, joko langattoman Wi-Fi-yhteyden tai älypuhelimien mobiilidatayhteyden. Sovelluksen chattinäköymässä lähettäjän ja vastaanottajan viestiketjut asettuvat eri puolille ruutua ja erottuvat lisäksi toisistaan eri väreillä. Keskusteluja voidaan käydä kahden tai useamman keskustelijan välillä. Useamman keskustelijan keskustelu vaatii keskusteluryhmän perustamista, johon ryhmän perustaja lisää jäseniä. Ryhmän perustaja myös hallinnoi ryhmää (toimii ryhmän *adminina* eli ylläpitäjänä) ja voi antaa myös muille ryhmän jäsenille hallinnointioikeudet. Yhdessä Whatsapp-keskusteluryhmässä voi olla jopa 256 jäsentä. Sekä kahdenkeskisessä keskustelussa että ryhmäkeskustelussa viestit tulevat näytölle lähetysjärjestyksessä. Sovellus näyttää, milloin vastapuoli tai joku ryhmän jäsenistä kirjoittaa viestiä, jolloin toinen osapuoli voi päättää, kirjoittaako oman viestinsä heti vai odottaako ensin vastapuolen viestiä. Viestit sisältävät aikaleiman lisäksi kaksi merkkiä, jotka ilmaisevat, milloin viesti on mennyt perille vastaanottajalle, sekä sen, milloin se on luettu. Kahdenkeskisissä keskusteluissa osanottajat voivat myös nähdä, milloin vastapuoli on *paikalla* eli kirjautuneena sovellukseen tai vaihtoehtoisesti milloin hän on viimeksi ollut kirjautuneena. Sekä kahdenkeskisissä että ryhmäkeskusteluissa keskustelijat voivat nähdä, kun keskustelukumppani tai joku ryhmän toisista keskustelijoista kirjoittaa viestiä ketjuun. Keskusteluun voi tekstiä sisältävien viestien lisäksi lähettää kuvia, videoita, ääniviestejä, linkkejä, tiedostoja, yhteystietoja sekä lähettäjän sijainnin. Keskusteluun lähetettävät kuvat ja videot ovat

tärkeässä osassa omassa aineistossani, sillä kehuvuorot liittyvät usein näihin kahteen mediamuotoon, joita keskustelijat ryhmään jakavat.

Kuvien ja videoiden runsas määrä aineistossani kertoo siitä, kuinka nykyaikajan sähköinen viestintä ja sosiaalinen media nojaavat hyvin paljon visuaalisiin ärsykkeisiin. Hyvänä esimerkkinä tästä toimivat suositut yhteisöpalvelut Instagram ja Snapchat, jotka perustuvat kuvien, videoiden ja lyhyiden livevideoiden eli ”storiesien” jakamiseen. Varsinkin Instagramissa kehuminen on hyvin vahvasti läsnä, sillä kuvien ja videoiden suosio perustuu tykkäyksiin, jotka ovat rinnastettavissa kehuihin. Usein kuvia myös kommentoidaan kielellisesti, ja pääasiallisesti nämä kommentit ovat kehuja.

2.3 Verkkovuorovaikutus ja sen keskeisimmät piirteet

Whatsappissa, sosiaalisessa mediassa ja muualla sähköisissä viestimissä käytettävä *verkkokieli* (engl. CMC = computer mediated communication) on oma kielimuotonsa, joka sijoittuu jonnekin puhutun ja kirjoitetun kielen välimaastoon. Crystalin (2011: 16) mukaan verkossa käytettävä kieli on eräänlainen uusi kielen neljäs ulottuvuus kirjoituksen, puheen ja viittomakielen rinnalla. Verkkokieli ei ole kirjoitettua puhetta, mutta ei myöskään puhuttua kirjoitusta, jolloin olemassa olevat puheen ja kirjoituksen käsitteet eivät riitä sitä kattamaan. Ominaista tälle kielimuodolle on pyrkimys mahdollisimman nopeaan ja tehokkaaseen viestintään, joka on samaan aikaan kuitenkin epämuodollista ja ystävällisävytteistä (Thurlow, Lengen ja Tomic 2004: 125). Crystalin (2005) mukaan verkkokieli antaa kirjottajalle mahdollisuuden käyttää kieltä uudella luovalla tavalla ja hän uskookin uusien viestintätapojen merkityksen kieleen olevan laajempi kuin osaamme kuvitella. Suomessa verkkovuorovaikutusta on tutkinut muun muassa Vauras (2008: 210–211; ks. myös esim. Helasvuo ym. 2014; Kääntä 2016), joka käyttää verkossa käytettävästä kielestä nimitystä *verkkosuomi*. Hänen mukaansa kyse on sähköisessä mediassa tekstin välityksellä käytävistä puhekielisistä keskusteluista. Verkkosuomella on omat erityispiirteensä eivätkä sitä sido samat oikeinkirjoitussäännöt kuin kirjakieltä. Oleellista on kuitenkin viestin ymmärrettävyys, kuten kasvokkain tapahtuvassa viestinnässäkin.

IRC-keskusteluja (Internet Relay Chat) tutkinut Werry (1996: 48) kuvailee IRCiä kielenkäyttöympäristönä ”interaktiiviseksi kirjoitetuksi diskurssiksi”. Tämä kuvaus sopii mielestäni hyvin myös Whatsappiin vuorovaikutusympäristönä. Kuten IRCissä on useita keskustelukanavia, joille käyttäjä voi liittyä, myös Whatsappissa on yleensä useampi aktiivinen viestiketju samaan aikaan. Vuorot (= viestit) ovat usein lyhyitä, ja vastausvuorot voivat olla minimipalautteita kuten *joo*, *ok*. Vuorovaikutus vaikuttaa kaoottiselta, mutta on kuitenkin tarkasti strukturoitua, mikä on hyvin ominaista myös suulliselle keskustelulle (Hakulinen 1997a: 13). Tästä syystä Whatsappissa käytettävä verkkokieli muistuttaa paljon enemmän puhuttua arkikeskustelua kuin prototyypistä kirjoitettua kieltä.

Yksi verkkovuorovaikutuksen suurimmista eduista perinteiseen kasvokkaiseen keskusteluun verrattuna on monenkeskisten keskusteluiden mahdollisuus. Kasvokkaisessa keskustelussa on mahdotonta osallistua useampaan kuin yhteen keskusteluun kerrallaan, varsinkin jos käynnissä on useampia ryhmäkeskusteluja samaan aikaan samassa tilassa (Crystal 2011: 24). Verkossa tällainen vuorovaikutus puolestaan on normaalia. Whatsappissa voi olla samaan aikaan useita aktiivisia viestiketjuja, samoin Facebookin Messenger-viestisovelluksessa voi olla käynnissä useampi keskustelu yhtä aikaa. Osa näistä keskusteluista sekä Whatsappissa että Facebookissa voi olla kahdenkeskisiä ja osa ryhmäkeskusteluja. Netin keskustelupalstoilla käyttäjät voivat seurata useampaa keskustelua yhtä aikaa ja osallistua niihin omien mielenkiinnon kohteidensa ja motivaationsa mukaan.

Synkronisuus ja *asynkronisuus* ovat verkkokeskustelulle tyypillisiä piirteitä. Synkronisessa keskustelussa keskustelijat ovat samaan aikaan paikalla esimerkiksi netin keskustelupalstalla tai Whatsappin ryhmäkeskustelussa ja viestit ilmaantuvat keskusteluun reaaliajassa lähetysjärjestyksessä. Asynkronisessa keskustelussa keskustelijat ovat paikalla eri aikaan ja osallistuvat keskusteluun toisista keskustelijoista riippumatta (Crystal 2001: 11). Esimerkiksi Whatsapp-keskusteluissa vuorovaikutus voi olla joko synkronista tai asynkronista riippuen siitä, ovatko keskustelun osallistujat yhtä aikaa paikalla sovelluksessa vai eivät. Tutkimukseni aineistossa keskustelun asynkronisuus näkyy selvästi myös kehujen kohdalla, sillä keskustelijat palaavat usein kehuun jotakin aikaisemmin ryhmässä puheena ollut asiaa, vaikka aikaa kyseisen aiheen käsittelystä olisi

kulunut jo enemmänkin. Seuraavaksi esittelen esimerkin Whatsapp-ryhmäkeskustelun synkronisuudesta ja asynkronisuudesta kohdistamalla huomion juuri kehuihin. Esimerkissä 1 ryhmän jäsen Helen on lähettänyt keskusteluun kuvia uudesta kotitalostaan sekä kotinsa sisustuksesta.

Esimerkki 1

4.8.2015 11:35:39: Helen: <kuva talosta ulkoa> Koti alkaa valmistua♥
4.8.2015 11:35:39: Helen: <kuva talosta ulkoa>
4.8.2015 11:35:39: Helen: <kuva talosta ulkoa>
4.8.2015 11:35:40: Helen: <kuva talosta ulkoa>
4.8.2015 11:36:49: Linnea: **Wow**👍
4.8.2015 11:37:09: Helen <kuva Helenin tyttärestä> Koti ja Josefina♥
4.8.2015 11:37:10: Helen: <kuva talon sisältä>
4.8.2015 11:37:10: Helen: <kuva talon sisältä>
4.8.2015 11:37:10: Helen: <kuva talon sisältä>
4.8.2015 11:37:11: Helen: <kuva talon sisältä > Täytyy kyllä olla kiitollinen♥
4.8.2015 11:38:04: Johanna: **Kivalta näyttää** 👍😊😊
4.8.2015 11:38:32: Silja: 👍👍👍
4.8.2015 11:39:02: Helen <kuva maisemasta> Parveke näkymät ja piha
4.8.2015 11:42:23: Helen: Pidetään tuparit kun saan kaiken järjestyseen♥ voidaan sauna ja kuunnella musiikkia, meillä on kaiuttimet saunassa😊
4.8.2015 11:43:13: Helen: Olen kyllä niin onnellinen meidän uudesta kodista♥
4.8.2015 11:46:03: Henna: Kyllä siellä jo kodilta näyttää 💕 **Kauniisti olet laittanut** 😊 onnea uuteen kotiin 😊 **hienot lamput teillä** 😊 meillä sama löytyy myös olkkarista 😊
4.8.2015 11:47:00: Helen: Juu meillä on vessassakin kristallia😊
4.8.2015 11:48:12: Helen: Hyvä että pidätte meidän uudesta kodista ja toivottavasti viihdytte kun tulette tänne😊

---- poistettu välistä 102 viestiä---

5.8.2015 16:37:34: Maria: <kuva ruoasta>
5.8.2015 16:37:52: Maria: <kuva maisemasta>
5.8.2015 16:38:04: Maria: Lobsterilla terceira saarella 😊
5.8.2015 16:39:23: Maria: **Helen aivan ihana koti teillä !**
5.8.2015 17:42:11: Helen: Kiitti♥
5.8.2015 20:35:57: Jenni: Eilen meni puolet jutuista ohi kun täällä oli 90 kommenttia! 😊

Siispä paljon onnea Henna koko perheelle olen iloinen teiden puolesta♥
Johanna, koita kestää siellä! 😊 ja niille mammoille pitää pistää hanttiin..
Maria olen todella kateellinen sun hummerista 😊
Helen ihana koti teillä 😊
Ja Emilia ja Milja I told you👄👄

Edellä oleva esimerkki havainnollistaa sitä, miten Helen on jakanut ryhmään kuvia perheensä uudesta kodista. Hän lähettää ryhmään monta kuvaa peräkkäin, ja Linnea ehtii välissä jo kommentoimaan kuvia hämmästyttä ja ihailua kuvaavalla vuorollaan *Wow👄*. Johanna puolestaan kommentoi kuvia lausumalla *kivalta näyttää*, johon liittyy myös positiivista arviota kuvaavia hymiöitä (👄😊😊). Silja kommentoi kuvia pelkällä samanimielisyyttä ilmaisevalla peukaloemojeista koostuvalla vuorolla. Tätä seuraa useampi Helenin vuoro, kunnes Henna kommentoi kuvia kielellisellä kehuvuorolla, johon liittyy myös runsaasti emojia. Henna kehuu Helenin sisustustyyliä kauniiksi ja nostaa kehun kohteeksi varsinkin lamput, jollaisia heidänkin kodistaan löytyy. Helen kuittaa tämän omaan ja perheensä omaisuuteen kohdistuvan kehun toteamalla *Juu meillä on vessassakin kristallia 😊*. Tämä ensimmäinen kehusekvenssi on luonteeltaan synkronista keskustelua, sillä viestit seuraavat toisiaan peräjälkeen ja pisin tauko viestien välillä on vain hieman reilu kolme minuuttia. Tämän jälkeen keskustelu siirtyy muihin aiheisiin useiden tuntien ajaksi ja jatkuu näin vielä seuraavana päivänäkin, kunnes Maria liittyy keskusteluun mukaan lähettämällä ryhmään kuvia reissultaan ja kommentoi samalla Helenin lähettämiä kuvia vuorollaan *Helen aivan ihana koti teillä!*. Helen kiittää tästä kehuista, jonka jälkeen kuluu useampi tunti ennen kuin Jenni puolestaan lähettää ryhmään viestin, jossa kommentoi kaikkia edellisiä puheenaiheita samalla vuorolla. Hän aloittaa vuoronsa huomauttamalla ryhmään tulleiden viestien suuresta määrästä ja kommentoi sitten yksitellen puheena olleita asioita. Tässä nähdään hyvin sekä keskustelun synkroninen että asynkroninen luonne. Ensimmäisessä kehusekvenssissä kehut tulevat keskusteluun synkronisesti peräjälkeen ja samassa sekvenssissä, jossa kehut nostettiin esiin. Toisessa sekvenssissä kehut kohdistuvat sekä edellisenä päivänä käytyyn kehusekvenssiin että Marian juuri lähettämiin kuviin. On varmasti myös keskustelijakohtaista, mitkä asiat koetaan kommentoimisen arvoisiksi ja mihin aiheisiin palataan myöhemmin keskustelussa ja mihin ei. Edellä kävi ilmi, että Jenni kommentoi kaikkia niitä keskustelussa esillä

olleita aiheita, joita oli käsitelty hänen poissa ollessaan. Tämä on mielestäni myös positiivisen affektin osoittamista muita keskustelijoita kohtaan: muiden tuomien aiheiden käsittely voidaan tulkita haluksi huomioida ottaa muut osallistujat.

Yksi olennainen osa verkossa tapahtuvaa viestintää ovat tunneikonit eli emojiit. Kasvokkaisessa keskustelussa suurin osa viestistä välittyy sanojen sijaan nonverbaalisesti eli ilmeiden, eleiden ja prosodian välityksellä. Verkkokeskustelusta nämä vihjeet jäävät puuttumaan, ja niitä korvataan tunteita ja ilmeitä kuvaavilla tunneikoneilla kuten 😊, 😍 ja 😄. Omassa aineistossani tunneikonit ovat tärkeä osa viestintää ja niitä käytetään paljon varsinkin kehuissa vuoroissa. Käsitelen tarkemmin emojiien tehtäviä sekä yleisesti että aineistoni valossa analysoidessani kehuvuorojen rakennetta luvussa 4. Seuraavaksi siirryn esittelemään tutkimukseni taustalla vaikuttavaa keskustelunanalyysin metodologiaa.

2.4 Keskustelunanalyysi tutkimusmetodinä

Tutkimusmetodinani toimii keskustelunanalyysi. Keskustelunanalyysi on menetelmä, jota käytetään vuorovaikutuksen tutkimuksessa. Tutkimussuuntauksen isänä pidetään etnometodologian perustajan Harold Garfinkelin oppilasta Harvey Sacksia, jonka vuosina 1964–1972 pitämät luennot toimivat suuntauksen perustana. Tutkimussuuntauksen olennaisin oivallus on se, että keskustelu ei ole kaaos eikä keskustelijoiden yhtenäinen ymmärrys perustu sattumaan, vaan vuorovaikutus on rakenteellisesti järjestäytynyttä ja jäsentynyttä toimintaa (Heritage 1996 [1984]: 236). Keskustelu koostuu toiminnoista, joita ilmaistaan kielellisin lausumin. Näillä lausumilla on kaikilla oma muotonsa sekä merkitys, joka syntyy viime kädessä vastaanottajan tulkinnasta ilmauksen ja kontekstin yhteisvaikutuksessa. Garfinkelin (mts. 307) mukaan kaikki kielen ilmaukset ovat indeksikaalisia eli ne tulee symbolisen merkityksensä lisäksi tulkita myös kontekstissaan.

Keskustelunanalyttisissä tutkimuksissa käytettävät aineistot on perinteisesti kerätty aidoista vuorovaikutustilanteista. Tällä pyritään selvittämään sitä, miten ihmiset luonnollisesti käyttävät kieltä ja rakentavat toimintoja autenttisessa vuorovaikutuksessa. Simulaatioita ja koeasetelmia käyttämällä aidon vuorovaikutuksen tutkiminen ei onnistu. Tutkija voi olla mukana aineistonkeruutilanteessa ja saattaa myös olla osallisena

kerättävässä keskusteluaineistossa. Näin on esimerkiksi oman aineistoni kohdalla, sillä olen yksi keskusteluryhmän jäsenistä ja osallistun keskusteluun samalla tavoin kun muutkin keskustelijat. Aineistona käyttämäni keskustelu on käyty ennen kuin päätin käyttää sitä tutkimusaineistonani, joten en ole voinut ohjailla keskustelua tutkimukseni kannalta suotuisampaan suuntaan. Koen kuitenkin osallisuuteni tutkimusaineistoon eduksi tutkimuksen kannalta, sillä taustatietoni keskustelijoista auttaa syventämään ja tarkentamaan analyysia tutkimistani ilmiöistä. Myös Sacksin (1992) mukaan on eduksi, jos tutkija on itse tutkimansa kulttuurin jäsen. Keskustelunanalyysin perusajatukseen kuitenkin kuuluu se, että tulkintojen tulisi perustua ainoastaan vuorovaikutustoimintaan, jolloin taustatiedoilla ei ole merkitystä (Heritage 1996 [1984]: 238). Lähdenkin siis analyysissani liikkeelle itse vuorovaikutustoiminnasta ja kontekstista esiin nousevista havainnoista, mutta hyödynnän taustatietojani ajoittain vahvistamaan ja antamaan tukea ilmiöiden analyysille.

Keskustelunanalyysi erottelee kolme keskusteluun ja sen kulkuun vaikuttavaa jäsenystä: vuorottelujäsenys, korjausjäsenys ja sekvenssijäsenys. Näistä tutkimukseni kannalta olennaisia ovat vuorottelujäsenys ja sekvenssijäsenys, joita tarkastelen seuraavaksi. Sekvenssijäsenyksenä kutsutaan tapaa, jolla eri puhujien puheenvuorot kytkeytyvät toisiinsa keskustelussa. Keskustelut koostuvat erilaisista sekvensseistä, joilla kullakin on oma tehtävänsä. Tällaisia ovat muun muassa kysymys-, pyyntö- ja huolenkerrontasekvenssit. Myös kehu muodostavat sekvenssejä keskustelussa, kuten aineistoni osoittaa. Kehusekvenssit voivat olla lyhyitä, vain muutaman vuoron mittaisia, tai ne voivat muodostua useista peräkkäisistä vuoroista. Varsinkin tämän tutkimuksen aineiston kaltaisessa monenkeskisessä keskustelussa sekvenssit saattavat venyä usein hyvinkin pitkiksi, kun muut keskustelijat yhtyvät yhden keskustelijan ensin esittämään kehuun omilla vuoroillaan ja kehuttavaan asiaan saatetaan palata uudestaan, vaikka keskustelu olisikin siirtynyt välillä jo muihin aiheisiin (kuten nähtiin esimerkissä 1). Aineistoni kehusekvenssit saavat usein alkunsa keskusteluryhmään lähetetystä kuvasta tai videosta, jota ryhmäläiset sitten kommentoivat vuorotellen. Yksi ryhmäläisistä aloittaa, ja muut yhtyvät (usein kehuviin) kommentteihin. Suurin osa aineiston kehusekvensseistä onkin juuri tämäntyyppisiä; yksittäisiä kehuja esitetään harvemmin, ja ne motivoituvat yleensä jostain muusta kuin kuvasta tai videosta. Kuviin ja videoihin voi olla helpompi tarttua niiden visuaalisuuden vuoksi kuin pelkkään tekstiä sisältävään vuoroon.

Vuorottelujäsennys pyrkii kuvaamaan sääntöjä, joiden mukaan perinteisessä puhutussa keskustelussa keskustelijat vuorottelevat ja ohjailevat keskustelua (Sacks, Schegloff ja Jefferson 2016 [1974]: 5). Nämä säännöt eivät ole kirjoitettuja tai ennalta sovittuja vaan kuuluvat eräänlaiseen sisäiseen normistoon, joka opitaan jo lapsena samaa aikaan kielen rakenteen ja sen merkitysten kanssa (Hakulinen 1997b: 33). Puheenvuorot keskustelussa rakentuvat vuoron rakenneyksiköistä (eng. *turn constructional unit*, TCU), jotka voivat muodostua lauseista, lauseen osista tai vain yhdestä sanasta (Sacks ym. 2016 [1974]: 9). Whatsapp-vuorovaikutuksessa ja muussa sähköisessä kirjoitetussa vuorovaikutuksessa yhden vuoron muodostaa yksi keskusteluun lähetetty viesti. Kahden- ja monenkeskisissä keskusteluissa vallitsevat omat vuorottelusääntönsä, sillä keskustelun dynamiikka muuttuu, kun keskusteluun liittyy enemmän kuin kaksi ihmistä. Yksi vuorottelujäsennyksen olennaisimmista käsitteistä on *siirtymän mahdollistava kohta* eli SMK (eng. *transition relevance place*, TRP). Keskustelijoiden vuorot koostuvat rakenneyksiköistä, ja jokaisen rakenneyksikön jälkeen seuraa mahdollinen siirtymätila eli puhujanvaihdoskohta. Näissä rajakohdissa keskustelijat käyvät ikään kuin sisäistä neuvottelua siitä, kenelle vuoro siirtyy seuraavaksi. (Hakulinen 1997b: 42.) Whatsapp-ryhmäkeskustelussa tämä kohta seuraa aina jokaisen viestiyksikön jälkeen, ellei viimeisimmän viestin lähettäjä ole ilmaissut vuorossaan aikovansa jostain syystä pitää puheenvuoroa itsellään.

Perinteisessä kasvokkaisessa keskustelussa osanottajat ovat fyysisesti samassa tilassa ja päällekkäispuhunta on mahdollista, vaikkakin sitä pyritään välttämään juurikin vuorottelujärjestelmän avulla. Whatsappin kaltaisessa keskusteluympäristössä taas vuorot näkyvät yksitellen ruudussa, jolloin päällekkäisyys ei ole samassa mielessä mahdollista. Toisaalta viestejä on kuitenkin mahdollista lähettää samaan aikaan, mikä taas osaltaan vaikuttaa keskustelun vuorotteluun ja sekvenssien rakentumiseen. Myös vuorojen rakenneyksiköiden rajat ovat verkkokeskustelussa tarkempia kuin puhutussa keskustelussa: yksi viesti = yksi rakenneyksikkö. Hakulisen (1997b: 42) mukaan puhutussa keskustelussa on odotuksenmukaista, että vuoro koostuu yhdestä rakenneyksiköstä ja tätä pitemmät vuorot katsotaan keskustelijoiden yhteisiksi saavutuksiksi. Kirjoitetussa chattimuotoisessa keskustelussa näin ei kuitenkaan ole, vaan keskustelijat voivat lähettää keskusteluun monta viestiä peräkkäin, jolloin he pitävät vuoroa itsellään pidempään. On myös hyvin keskustelijakohtaista, keskittääkö keskustelija vuoronsa vain yhteen viestiin vai jakaako sen useampaan peräkkäiseen viestiyksikköön. Whatsappin monenkeskisissä

keskusteluissa olennainen tekninen piirre on ominaisuus, joka näyttää reaaliajassa, kun joku keskustelijoista on kirjoittamassa viestiä keskusteluketjuun. Usein se keskustelija, joka aloittaa ensimmäisenä kirjoittamaan viestiä edellisen viestin jälkeen (eli SMK:ssa), ikään kuin varaa seuraavan vuoron itselleen. Tämä vastaa itsevalintaa suullisessa keskustelussa: jos edellinen puhuja ei ole valinnut seuraavaa puhujaa, ensimmäisenä ehtivä saa vuoron itselleen. Keskustelun dynamiikkaan Whatsappissa vaikuttaa myös keskustelun asynkroninen/synkroninen luonne, jota käsittelin jo aiemmin verkkovuorovaikutuksen piirteitä esittelevässä luvussa 2.3.

Keskustelunanalyysin kannalta mielenkiintoista tässä tutkimuksessa on siis kehujen muodostamat sekvenssit vuorovaikutuksessa sekä keskustelun osallistujien vuorottelu kehusekvensseissä. Suurin osa aineiston kehuvuoroista kuuluu kehusekvensseihin, joissa useampi kuin yksi ryhmäläinen esittää kehun puheenaiheena olevasta asiasta, kuvasta tai videosta. Yksittäisiä kehuja aineistosta nousee esiin selkeästi vähemmän. Kehusekvenssien vuoksi kehuvuorojen määrä aineistossa on hyvin runsas. Kehuvuorojen frekvenssi aineistossa kertoo myös keskustelun affektisesta luonteesta. Käsittelen kehujen affektisuutta seuraavan pääluvun alaluvussa 3.3. Ensin tarkastelen kuitenkin kohteliaisuutta ja siitä muodostettuja määritelmiä ja teorioita alaluvussa 3.1 sekä määrittelen itse kehun käsitteen tässä tutkimuksessa alaluvussa 3.2.

3 Kehut, kohteliaisuus ja affekti

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni teoriataustaa. Kehut luetaan osaksi kohteliaisuuskäytäntöjä, joten esittelen tutkimukseni taustaksi aiempia kohteliaisuustutkimuksia ja -teorioita. Tarkastelen ensin yleisesti kohteliaisuudesta esitettyjä määritelmiä sekä Brownin ja Levinsonin kuuluisaa universaalia kohteliaisuusteoriaa luvussa 3.1. Esittelen samassa luvussa myös sitä, mitä kohteliaisuus- ja kehumiskäytännöistä on tutkimuksissa saatu selville Suomessa ja muualla maailmassa. Luvussa 3.2 erittelen tarkemmin kehun käsitettä ja siitä esitettyjä määritelmiä sekä määrittelen sen, mitä itse tarkoitan kehulla tämän tutkimuksen aineiston valossa. Luvussa 3.3 käsittelen kehuja puhetoimintona sekä tarkastelen affektin käsitettä, joka liittyy kiinteästi kehumiseen toimintona.

3.1 Kohteliaisuuden määrittelyä

Kohteliaisuus on ilmiönä hyvin kulttuurisidonnainen, ja tavat ilmaista kohteliaisuutta eroavat suuresti eri kulttuurien välillä (Seppänen 1989: 199; Kummer 1992: 325). Tästä syystä jopa kohteliaisuuden tutkijat ovat todenneet käsitteet *kohtelias* ja *kohteliaisuus* (eng. *polite*, *politeness*) vaikeiksi määritellä yksiselitteisesti. Käsitteiden määrittelyn ongelmallisuutta on yritetty välttää keksimällä korvaavia termejä, kuten *emotive communication* (Arndt ja Janney 1985), *tact* (Leech 1983) ja *politic behaviour* (Watts 1992), mutta *kohteliaisuus* on kuitenkin aina lopulta raivannut tiensä takaisin käyttöön (Watts 2003: 13).

Määrittelyn ongelmallisuuden vuoksi kohteliaisuudelle on esitetty lukuisia erilaisia määritelmiä vuosien saatossa. Lakoff (1975: 64) määrittelee kohteliaisuuden käsitteeksi, jonka eri yhteisöt ovat kehittäneet ihmisten välisen kommunikaation helpottamiseksi. Leech (1983: 19) taas näkee kohteliaisuuden yksinkertaisesti strategisena konfliktien välttämisenä. Arndtin ja Janneyn (1985: 282) mukaan kohteliaisuus on ”interpersoonaista tukemista”. Heidän määrittelynsä perustuu sekundaareihin puheakteihin, jotka edeltävät tai seuraavat varsinaista puheaktia eli siis tukevat sitä. Watts (2003: 97) katsoo kohteliaisuuden olevan tilanteeseen sopivaa käyttäytymistä ja riippuvan aina vastaanottajan tulkinnasta, riippumatta siitä, mitä puhuja on sanonut tai lausumallaan alun perin tarkoittanut. Tuoretta näkökulmaa aiheeseen edustaa muun muassa Wang (2014: 271), jonka mukaan kohteliaisuus on sosiokulttuurinen ilmiö, jonka voi karkeasti määritellä toisten ihmisten huomioonottamiseksi. Yhteenvedona näistä määritelmistä voidaan todeta, että kohteliaisuus nähdään useimmiten toimintana, jolla pyritään ihmisten välisen kommunikaation sujumiseen ja konfliktien välttämiseen.

Tunnetuin kohteliaisuuden kuvaus on Brownin ja Levinsonin universaali kohteliaisuusteoria (1987 [1978]: 61). He määrittelevät kohteliaisuuden ”kompleksiseksi systeemiksi, jolla pehmennetään kasvoihin kohdistuvia uhkia” (mts. 1). Kasvojen (eng. *face*) käsitteen kielitieteeseen toi alun perin Goffman (1971: 10). Brownin ja Levinsonin mukaan jokaisella ihmisellä on sekä positiiviset että negatiiviset kasvot, joita he pyrkivät vuorovaikutuksessa muiden kanssa joko vahvistamaan (positiiviset kasvot) tai suojaamaan (negatiiviset kasvot). Jokainen keskustelun osanottaja osallistuu tähän toimintaan, ja keskustelijat toimivat yhteistyössä ylläpitääkseen kasvojaan. Keskustelijat pyrkivät

välttämään kasvoja uhkaavia toimintoja (FTA = *face threatening act*) ja suosimaan kasvoja suojelevia toimintoja. Brownin ja Levinsonin (mts. 70) mukaan on siis olemassa *positiivista kohteliaisuutta* ja *negatiivista kohteliaisuutta*. Positiivinen kohteliaisuus perustuu lähestymistapaan, jolla keskustelija pyrkii osoittamaan samanmielisyyttä ja hyväksyntää keskustelukumppaninsa toimia kohtaan. Myönteisten emootioiden (joihin kehu myös kuuluvat) ilmaiseminen on olennainen puoli positiivista kohteliaisuutta. Positiivinen kohteliaisuus on tavallisinta toisilleen tuttujen ihmisten välillä, jolloin sosiaalinen etäisyys heidän välillään ei ole suuri. Negatiivinen kohteliaisuus on puolestaan muodollista, pidättyväistä ja välttelevää. Keskustelijat pyrkivät tunnistamaan ja kunnioittamaan keskustelukumppaninsa tapaa toimia eivätkä sekaannu siihen. Negatiivinen kohteliaisuusstrategia on yleinen tilanteissa, joissa keskustelijoiden väliset valtasuhteet ovat epätasapainossa, jolloin negatiivista strategiaa käyttää varsinkin statukseltaan alempi. Kohteliaisuusstrategian valintaan vaikuttavat kolme sosiologista tekijää: puhujan ja kuulijan väliset valtasuhteet, puhujan ja kuulijan välinen sosiaalinen etäisyys sekä kasvoja uhkaavan teon suuruus. Wolfson ja Manes (1980) toteavatkin, että kehuminen on yksi keskustelun keino sosiaalisen solidaarisuuden ylläpitämiseksi. He näkevät yhteyden kehujen rakenteen, niiden tunnistettavuuden sekä sosiaalisen solidaarisuuden välillä. Sitten Goiato (2005: 86) on kuitenkin haastanut tämän näkemyksen ja todennut, että kehun semanttiset ja syntaktiset piirteet lausumassa eivät itsessään riitä tekemään siitä kehua.

Brownin ja Levinsonin teoriaa pidetään yhtenä vaikuttavimmista kohteliaisuusteorioista kohteliaisuuden tutkijoiden keskuudessa, mutta sitä kohtaan on esitetty myös kritiikkiä. On kritisoitu muun muassa sitä, että kasvojen uhkaamisen katsotaan sisältyvän lähes kaikkiin puhetapahtumiin. Jos näin olisi, tällöin esimerkiksi kutsun esittäjä uhkaisi kutsuttavan positiivisia kasvoja, sillä kutsuun liittyy mahdollisuus sen torjumiin ja täten kasvojen menettämiseen. Lisäksi on kritisoitu teorian keskittyvän vain yksittäisiin puheakteihin eikä se ota huomioon pidempiä keskustelujaksoja (Muikku-Werner 1993: 50; Tanner 2012: 145). Teoria nähdäänkin osittain jäykkänä ja staattisena systeeminä, joka ei anna tilaa tulkinnanvaraisuudelle tai yksilön näkemykselle kohteliaisuudesta tietyssä kontekstissa. Muun muassa Watts (2003: 114) sekä Werkhofer (1992: 155) ovat kritisoineet sitä, että esimerkiksi sosiaaliset muuttujat kuten etäisyys ja valta nähdään tässä teoriassa staattisina, muuttumattomina tekijöinä, vaikka näin ei olekaan. Teoria ei

myöskään ota huomioon kontekstia, joka on kohteliaisuudesta puhuttaessa hyvin keskeisessä roolissa. Muun muassa Culpeper (2011: 404) on todennut, että kohteliaisuus on sidottu kontekstiin eikä sitä voida tulkita ilman viitettä johonkin laajempaan kontekstiin, jossa kohteliaisuudeksi laskettava ilmaus esitetään.

Kontekstin lisäksi kohteliaisuus nähdään myös hyvin kulttuurisidonnaisena ilmiönä. Vaikka Brown ja Levinson kutsuvatkin teoriaansa universaaliksi kohteliaisuusteoriaksi, se on nähty keskittyvän vain länsimaiseen käsitykseen kohteliaisuudesta. Heidän teoriassaan puheaktien osanottajat nähdään yksilöllisyyttä korostavan kulttuurin jäsenenä, jolloin kollektiivisemmat kulttuurit, kuten japanilainen kulttuuri, jäävät huomiotta. Yksilöllisyyttä korostavassa amerikkalaisessa kulttuurissa arvostetaan positiivista kohteliaisuutta, joka ei ole sidottu kaikkien yhteisesti hyväksymiin muotoihin. Kollektiivisemmat japanilaiset taas noudattavat tiukasti tapoja, jotka koko puheyhteisö tunnistaa kohteliaiksi (Hill ym. 1986: 348, 362). Puutteistaan huolimatta Brownin ja Levinsonin teoria on kattava kuvaus kohteliaisuudesta ja erilaisista kohteliaisuusstrategioista ja se säilyttää yhä paikkansa urauurtavimpien kohteliaisuusteorioiden joukossa.

3.2 Aiempaa tutkimusta kehumisesta eri kulttuureissa

Kuten jo aikaisemmin mainitsin, kohteliaisuus on ilmiönä hyvin sidoksissa kulttuuriin. Kohteliaisuuskäytännöt vaihtelevat kulttuurien välillä suuresti, ja siksi myös kehumisessa voidaan nähdä suuria kulttuurisia eroja. Golato (2005: 195) on saksalaisia kehuja tutkiessaan havainnut, että saksalaiset pitäytyvät kehuessaan tosiasioissa eivätkä nosta itseään kehuja esiin kielellisesti. Amerikkalaisia kehuja tutkinut Pomerantz (1978: 108) taas toteaa amerikkalaisten usein korostavan juuri kehuja näkökulmaa kehuessaan käyttämällä yksikön 1. persoonan persoonapronominia yhdistettynä verbiin *like* tai *love*. Amerikkalaisissa kehuissa myös affektin taso on hyvin voimakas, sillä usein kehuissa käytettävä verbi *love* on perusmerkitykseltään niin vahvasti affektinen. Suomalainen taas ei välttämättä kehuisi esimerkiksi keskustelukumppanin asua verbillä *rakastaa*. Tällainen kehumistyyli saattaa kuulostaa suomalaisesta jopa epäaidolta. Suomalaiset siis vaikuttavat samaistuvan kehuissaan enemmän saksalaiseen tosiasioissa pidättäytyvään kehumistapaan kuin amerikkalaiseen ylitsevuotavaan kehumistyyliin. Etelämäki ym.

(2013: 475) toteavat saksankielisten ja suomenkielisten kehusekvenssien etenevän myös rakenteellisesti samalla tavalla. Suomenkieliset ja saksankieliset kehut muodostetaan usein *olla*-verbillä, mikä tekee niistä näennäisesti objektiivisia. Amerikkalaisten suosima *I like/love* -rakenne taas tekee kehusta subjektiivisemman.

Suomalaisten kehuja rakenteen objektiivinen luonne käy yhteen yleisen mielikuvan kanssa siitä, että suomalaiseen kohteliaisuuskäytäntöön on perinteisesti kuulunut etäännyttävä ja välttelevä toimintatapa. Yli-Vakkurin (2005: 199–200) mukaan suomalaiset välttävät puhujan tai kuulijan suoraa puhuttelemista muun muassa käyttämällä passiivia ja geneerisiä ilmauksia sekä painottamalla puheena olevaa asiaa (*Saisiko olla kahvia?, Takkia voi panna tuonne*). Etelämäki ym. (2013: 468–469) havaitsivat tutkimuksessaan, että kehuessaan suomalaiset käyttävät useimmiten persoonattomia rakenteita, joissa ei ole viittauksia kehujaan tai kehun kohteeseen. Jättämällä pois viittauksen omaan itseensä kehuja esittää kehun ikään kuin yleisenä tosiasiana, ei omana mielipiteenään (vrt. amerikkalaiset kehut).

Suomalaista kohteliaisuutta on tutkittu esimerkiksi kioskiasiointia käsittelevän hankkeen yhteydessä (Lappalainen & Raevaara 2009). Tässä tutkimuksessa havaittiin, että kioskiasioinnin yhteydessä ilmenevän kohteliaisuuden voisi luokitella ennemminkin lähikohteliaisuudeksi (positiiviset strategiat) kuin etäkohteliaisuudeksi (negatiiviset strategiat) siinä käytettävien keinojen vuoksi. Näitä keinoja ovat läheisyyden ja hyväksynnän osoitukset, jotka liittyvät positiivisten kasvojen suojeluun (Raevaara 2009: 313, Brown & Levinson 1987 [1978]). Mielenkiintoista tässä on se, että positiivisten kasvojen suojeluun käytettäviä keinoja käytetään yleensä tuttujen kesken ja kioskiasioinnissa vuorovaikutuksen osapuolet ovat useimmiten vieraita toisilleen. Voisiko sitten syynä olla tilanteen tuttuus ja arkisuus, jolloin vuorovaikutusta ei koeta kasvoja uhkaavaksi? Tämän tutkimuksen aineistossa käytössä ovat tuttujen kesken nimenomaan positiiviset kohteliaisuusstrategiat, joihin kehuminen kuuluu.

Wattsin (2003) mukaan kohteliaisuus nähdään tilanteeseen sopivana käytöksenä ja kielenkäytön kohteliaisuus riippuu siitä, miten keskustelun osanottajat sen tulkitsevat. Tästä syystä keskusteluanalyttisissä tutkimuksissa ei ole juuri tutkittu vuorovaikutusta kohteliaisuuden näkökulmasta tai osana sitä. Kohteliaisuus on nähty ongelmallisena ilmiönä tutkia, sillä emme voi päästä puhujan päähän sisään emmekä näin tietää,

mitkä kielelliset ilmaisut hän on tarkoittanut kohteliaiksi ja mitkä ei (ks. esim. Lappalainen 2009: 28, Tanner 2012: 146). Tässä taustalla toimii Brownin ja Levinsonin ajatus siitä, että kohteliaisuus on puhujan intentio eikä siihen ole mahdollisuutta päästä käsiksi kielentutkimuksen keinoin. Tämä sama koskee tavallaan myös omaa tutkielmaani ja kehujen analyysia, sillä tutkijana minulla ei ole pääsyä siihen, onko kehuksi tulkitsemani vuoro tarkoitettu sellaiseksi. Kehut on kuitenkin helpompi rajata ja tunnistaa vuorovaikutuksesta kuin kohteliaisuus, joka on ilmiönä paljon laajempi ja moniulotteisempi. Kehut rajautuvat propositionaaliselta sisällöltään ainoastaan positiivisiin ilmauksiin, ja ne ovat rakenteellisesti hyvin yksinkertaisia ja keskenään samantyyppisiä. Vuorovaikutusta tarkastelemalla voidaan nähdä, miten niitä käsitellään ja tulkitaan yhteistyössä osallistujien kesken. Tästä syystä kehujen tutkimus vuorovaikutuksessa keskustelunanalyysin keinoin on mahdollista ja antaa käsityksen siitä, miten kehut vuorovaikutuksessa ilmenevät kielellisesti sekä minkälaisia funktioita niillä keskustelussa on. Seuraavassa alaluvussa esitelen kehusta esitettyjä määritelmiä sekä määrittelen sen, mitä itse tarkoitan kehulla tämän tutkimuksen aineiston valossa.

3.2 Kehun määrittelyä

Sanasta *kehu* on löydetty ensimmäisiä merkintöjä eurooppalaisista teksteistä vuodelta 1598; nämä tekstit olivat peräisin Saksasta. Kehumisesta muodostui tuolloin keskipiste kohteliaisuusdiskurssille, jonka malli saatiin tuon ajan yhteiskunnan keskiössä olleesta kuninkaallisesta hovista. J. G. Neukirch kirjoitti vuonna 1726, että ”kohteliaisuutta, vaatimattomuutta ja kaikkea ritarillisuuteen liittyvää pidetään yhtäläisessä arvossa hovissa.” (Ehlich 1992: 97.) Tuohon aikaan kohteliaisuuden ja kehumisen katsottiin siis olevan sosiaalista toimintaa ja sidoksissa sosiaaliseen statukseen.

Kehuja tutkittaessa on olennaista määritellä, mikä on kehu tai mikä laskeaan kehuksi. Holmes (1986: 485) määrittelee kehun seuraavasti:

A compliment is a speech act which explicitly or implicitly attributes credit to someone other than the speaker, usually the person addressed, for some ‘good’ (possession, characteristics, skill, etc.) which is positively valued by the speaker and the hearer.

Kehu määritellään tässä siis puhetoiminnoiksi, jolla joko eksplisiittisesti tai implisiittisesti annetaan tunnustusta vastaanottajalle jostakin hyvästä ominaisuudesta, jota sekä puhuja että kuuliija arvostavat. Myös Etelämäki ym. (2013: 460) määrittelevät kehun ”myönteiseksi arvioksi vastaanottajasta”. Pomerantz (1978) toteaa kehumisen olevan toimintana sukua kannanotoille, ja kehuja voidaankin pitää eräänlaisina erityislaatuina kannanottoina. Kannanottojen tavoin myös kehuja voidaan vastaanottaa joko saman- tai erimielisyyden osoituksilla ja niitä esitetään usein muiden toimintojen, kuten kiittämisen, yhteydessä.

Määritellessäni kehua tässä tutkielmassa lähdin liikkeelle Etelämäen ym. (mp.) kehun määritelmästä: myönteinen arvio vastaanottajasta. He rajaavat tutkimukseensa kehun määritelmän koskemaan vain puhekumppanin kehumista. Oma määrittelyni on kuitenkin sikäli väljempi, että myönteisen arvion kohteena voi olla jokin muu tai muutkin osapuolet kuin puhekumppani. Syy tähän määritelmän laajentamiseen on se, että tällaista myönteistä arviointia, joka ei suoraan kohdistu puhekumppaniin, esiintyy aineistossani runsaasti. Osassa näistä kehuista myönteinen arvio kohdistuu välillisesti kuitenkin myös yhteen tai useampaan keskusteluryhmän jäseneseen. Sekä läsnäolevaan että ei-läsnäolevaan vastaanottajaan kohdistuvan kehun kohteena voi olla esimerkiksi vastaanottajan ulkonäkö, luonteenpiirre, toiminta, taito tai omaisuus. Rajaani aineistoni kehut vain sellaisiin, joissa kohde tai vastaanottaja on selvästi ihmistarkoitteinen. Esimerkiksi säähän tai asuinympäristöön liittyvät arviot olen rajannut aineistosta pois, mutta esimerkiksi kodin sisustukseen liittyvät myönteiset kommentit olen sisällyttänyt aineistoon, sillä niissä taustalla on sisustuksen toteuttanut ihminen, johon kehut kohdistuvat. Aineistossani nousee esiin myös muutamia itsekehuja, joissa myönteinen arvio siis kohdistuu kehujaan itseensä. Kehujen vastaanottoa tutkiessaan Etelämäki ym. (2013: 475) tulivat siihen tulokseen, että suomalaiset ottavat kehut hyväksyvästi vastaan, mutta usein myös esittävät selityksen kehutulle asialle. Tällä tavoin vältetään voimakkaan hyväksynnän synnyttämä vaikutelma itsekehusta, jota pidetään suomalaisessa kulttuurissa ongelmallisena. Aineistossani itsekehuja kuitenkin esiintyy jonkin verran, ja selityksenä tälle voisivat olla ryh-

män jäsenten läheiset keskinäiset suhteet, jolloin itsekehut toimivat eräänlaisessa humoristisessa funktiossa. Käsittelen aineistostani esiin nousevia itsekehutapauksia tarkemmin luvussa 5.2.

3.3 Kehu affektisena puhetoimintona

Kehuminen on yksi vuorovaikutuksen affektisista puhetoiminnoista. *Puhetoiminnolla* tarkoitetaan lausuman tehtävää puheessa tai tekstissä. Muita puhetoimintoja ovat muun muassa kysyminen, tervehtiminen ja pyytäminen. (VISK 2004: määritelmät, s.v. *puhetoiminto*) Searlen (1992) puheaktiteorian mukaan kehut luokitellaan toimintoina ekspressiiviksi, joilla ilmaistaan tunteita ja asenteita puheena olevaa asiaa kohtaan. Puheaktiteoria käsittelee kielen lausumia erilaisina tekoina. Keskustelunanalyysissä teon käsite on kuitenkin moniulotteisempi. Keskustelussa toteutettavien toimintojen (esimerkiksi kysyminen, käskeminen tai kannanotto) lisäksi tutkitaan sitä, miten keskustelijat luovat omaa diskurssi-identiteettiään ja asettavat itsensä tiettyyn rooliin keskustelussa (Hakulinen 1997a: 14). Kehumisella toimintona sekä affektin osoituksella keskustelussa rakennetaan ja ylläpidetään vuorovaikutuksen osallistujien keskinäisiä suhteita.

Affektinen ilmaus määritellään ”sellaiseksi vakiintuneeksi konstruktioksi, jolla puhuja osoittaa asennoitumistaan käsiteltävään asiaan tai puhekumppaniinsa” (VISK 2004: määritelmät, s.v. *affektinen ilmaus*). Tietyt kieliopilliset rakenteet ovat vakiintuneet affektiseen käyttöön; tällaisia ovat muun muassa lausetasolla huudahduslauseet (*Tosi hieno kuva!*) ja leksikaalisella tasolla esimerkiksi interjektiot ja voimasanat (*hyi, hitto*). Myös johtimilla voidaan muodostaa sävyltään affektiivisia lekseimejä kuten *koiruli* ja *kultaseni*. VISK:n (§1710) mukaan pelkkä substantiivi- tai adjektiivilausekkeen sisältämä vuoro voi toimia affektisessa tehtävässä, esimerkiksi kannanottona; muun muassa Pomerantz (1978) on rinnastanut kehut toimintana kannanottoihin. Myös idiomit ovat voineet erikoistua affektiseen käyttöön, esim. *painu hiiteen*.

Kieliopillisten ja leksikaalisten ilmaisukeinojen lisäksi myös puheen prosodialla sekä eleillä, ilmeillä ja naurulla voidaan osoittaa affektisuutta kasvokkaeskustelussa (Peräkylä 2016: 73). VISK:n (§1709) mukaan minkä tahansa ilmauksen voi pu-

heessa sävyttää affektiseksi prosodian keinoin. Nykyajan sähköisessä kirjoitetussa viestinnässä, kuten Whatsapp-keskusteluissa, näitä puheen prosodisia keinoja korvaavat emojiit eli ilmeitä ja eleitä kuvaavat kuvakkeet (Vauras 2008: 212). Emojiit toimivat siis affektisuuden ilmaisimina sähköisessä vuorovaikutuksessa. Emojeja käytetään näissä keskusteluympäristöissä runsaasti, ja ne ovatkin tärkeä osa vuorovaikutusta niiden kantaman merkityksen vuoksi. Käsittelen affektisuutta ja affektisia konstruktioita lisää luvussa 4.2.2, jossa analysoin aineistostani erottuvia kehuvia konstruktioita. Emojeja yleisesti sekä niiden affektisuutta ja tehtäviä kehuvuoroissa tarkastelen luvussa 4.2.3. Ensin kuitenkin siirryn analysoimaan aineistoni kehujen kohteita, vastaanottajia ja kielellistä rakennetta.

4 Kehujen kohteet, vastaanottajat ja kielellinen rakenne

Kehuilla on vuorovaikutuksessa aina kohde, johon toiminta kohdistetaan, ja useimmissa tapauksissa myös ihmistarkoitteinen vastaanottaja, jolle kehu kielellisesti osoitetaan. Tässä luvussa analysoin ja luokittelen aineistoni kehujen kohteita ja vastaanottajia. Tarkastelen myös kehujen rakennetta eli sitä, millaisia ne ovat kielelliseltä muodoltaan ja millaisia kielenaineiksia kehuissa tyypillisesti käytetään.

4.1 Mitä ja ketä kehutaan?

Aineistossani on yhteensä 256 kehuksi tulkittavaa kielellistä vuoroa (ei-kielelliset, pelkistä emojesta koostuvat vuorot on erotettu omaksi ryhmäkseen; näitä tarkastelen luvussa 4.2.3) *Vuorolla* tarkoitan tässä yhteydessä yhtä keskusteluun lähetettyä viestiä. Yksi kehuvuoro voi sisältää useampia virkkeitä, ja niistä yksi tai useampi sisältää kehuvia kielenaineiksia. Yhdessä kehuvuorossa saatetaan kehua useampaa kohdetta, ja näillä kehuilla voi olla eri vastaanottajat. Kehulausumia, kehujen kohteita, kehujen vastaanottajia ja yksittäisiä kehuvia kielenaineiksia on siis määrällisesti enemmän kuin varsinaisia kehuvuoroja.

Kehun *kohteella* tarkoitan tässä tutkielmassa asiaa tai ominaisuutta, johon kehu kohdistuu. Kehun *vastaanottajalla* tarkoitan henkilöä, jolle kehu on kohdistettu. Kuten edellä kävi jo ilmi, aineistossani kehuja kohdistetaan myös ei-läsnäoleville vastaanottajille, jolloin kehu ei varsinaisesti päädy (ainakaan suoraan ja itse kehuilanteessa) vastaanottajalleen vaan jää vain keskusteluryhmän tietoon. Kuten myöhemmin osoitan, monesti voidaan kuitenkin tulkita, että tällainen kehu on epäsuorasti kohdistettu jollain tavalla myös jollekin ryhmän jäsenelle, joten on halunnut sisällyttää nekin tutkimukseeni.

Aloitan aineiston analyysin erittelemällä kehujen kohteita eli sitä, *mitä* kehutaan (luku 4.1.1) sekä kehujen vastaanottajia eli sitä, *ketä* kehutaan (luku 4.1.2). Näiden jälkeen syvennyn analysoimaan kehujen kielellistä rakennetta (luku 4.2). Lopuksi teen vielä yhteenvedon havainnoistani (luku 4.3).

4.1.1 Kehun kohde

Aineistoni kehuissa kehu kohdistuu usein kehuttavan ulkoiseen olemukseen tai saavutukseen, tekoon tai taitoon. Koska monilla ryhmän jäsenillä on lapsia sekä useampi omistaa koiran, kehut kohdistuvat monissa tapauksissa näihin. Kun kehut kohdistuvat ryhmän ulkopuolelle johonkin kolmanteen osapuoleen, kehut koskevat usein jotakin saavutusta tai taitoa, joka tällä henkilöllä on. Havainnollistan seuraavalla taulukolla kehun kohteita ja kuhunkin kohteeseen kohdistuvien kehujen määrää aineistossa. Eri kategoriat on esitelty yleisyysjärjestyksessä.

Taulukko 1. Kehujen kohteet.

Kehun kohde	Esimerkki	Lukumäärä
lapsi	<i>Söpö tyttönen</i>	62
teko / taito	<i>Olipa upee veto saimalta!</i>	54
saavutus	<i>Ei se kirkkain pokaali turhaa tullut</i>	42
omaisuus	<i>Ihana koti. Kaunista</i>	38

tapahtuma	<i>Kiitos ihanat ihmiset kivasta illasta</i>	28
ulkonäkö	<i>Henna olet upean näköinen ja wau mikä perhe!</i>	27
ominaisuus	<i>On ne vaan kyllä mukavia nuoria naisia</i>	18
koira	<i>Ihana!</i>	13
Yhteensä		

Kuten taulukosta nähdään, yleisin kehun kohde aineistossa on (ryhmäläisen) lapsi. Lapsi on kehun kohteena noin joka viidennessä aineiston kehussa. Lapsiin kohdistuvat kehut liittyvät melkein poikkeuksetta keskusteluun lähetettyyn kuvaan. Aineiston käsittämän ajanjakson aikana ryhmän jäsenistä kolme sai lapsen ja muutamalla oli jo ennestään yksi lapsi, joten lapset ovat olleet keskeinen puheenaihe ryhmässä tuona aikana. Seuraavaksi yleisimmät kehujen kohteet ovat erilaiset teot sekä saavutukset. Näiden osuus kehujen kohteista on yhteensä noin kolmasosa. Tekojen ja saavutusten kehuminen liittyy olennaisesti ryhmäläisten yhteiseen tanssitaustaan, sillä monet näistä kehuista esitetään keskustelujaksoissa, joissa aiheena ovat tanssikisat. Kisoihin osallistuvia tanssijoita ja heidän saavutuksiaan sekä näitä tanssijoita valmentaneita ryhmäläisiä kehutaan aineistossa hyvinkin vuolaasti. Nämä kehut liittyvät usein videoihin, joita kisoja paikan päällä katso-massa olleet ryhmäläiset ovat ryhmään lähettäneet. Omaisuuden osuus aineiston kehujen kohteista on noin kymmenesosa. Koska keskustelussa on monta osallistujaa, sama kohde saa usein monta kehua eri ihmisiltä. Erillisiä kohteita ei siis ole yhtä montaa kuin siihen kohdistuneita kehuja, vaan samat kohteet saavat osakseen monia kehuja. Erilaisia tapahtumia sekä ryhmäläisten ulkonäköä kehutaan suunnilleen saman verran, näiden kumman-kin osuus kehujen kohteista on hieman alle kymmenesosa. Tapahtumilla tarkoitan tässä ryhmäläisten yhteisiä illanviettoja ja kokoontumisia, joita ryhmäläiset jälkeinpäin kehu-vat ryhmässä. Näissä vuoroissa kehut esitetään usein kiitoksen yhteydessä.

Seuraavaksi esittelen, miten eri kohteisiin liittyvät kehut ilmenevät aineis-tossa. Esimerkissä 2 ryhmäläiset kommentoivat erään ryhmän jäsenen, Oonan, ryhmään lähettämää kuvaa itsestään ja lapsestaan.

Esimerkki 2

26.9.2015 14:09:22: Oona: <kuva Oonasta lapsi sylissään> Eilinen tohtorikaronkka
26.9.2015 14:10:10: Silja: 👍
26.9.2015 14:10:31: Jenni: 😊
26.9.2015 14:10:39: Johanna: **Komia poika 😊 ja upea äiti!**
26.9.2015 14:10:44: Silja: **Sä oot oona kutistunut!**
26.9.2015 14:11:04: Johanna: **No sitä just meinasin lisätä et on kaventunut hurjasti**
26.9.2015 14:12:54: Silja: <kuva oluttuopista> Mä oon taas näissä meiningeissä 😊
26.9.2015 14:13:53: Johanna: 👍 🍷
26.9.2015 14:16:46: Henna: 👍 mäkin olisin varsin mieluusti noissa merkeissä silja 😊 😊
26.9.2015 14:17:02: Johanna: Niin mäki 😊
26.9.2015 14:17:15: Henna: **Komea nuori herra ja upea äiti 👍 😊**

Tässä esimerkissä yhdistyvät sekä ulkoiseen olemukseen että lapseen kohdistuva kehu, mutta pääpaino on ryhmäläisen hoikistuneen ulkonäön kehumisessa. Oona on lähettänyt ryhmään kuvan itsestään ja lapsestaan juhlassa juhlavaatteet päällä. Silja ja Jenni kommentoivat kuvaa ensin vain kehuvilla emojiilla, kunnes Johanna kommentoi kuvaa kielellisesti lausumin *komia poika ja upea äiti!*. Johanna ei viittaa kehuttaviin suoraan nimellä vaan käyttää yläkäsitteitä *poika* ja *äiti*. Silja puolestaan tuottaa seuraavaksi kielellisen kehuvuoron *Sä oot oona kutistunut!* kommentoiden Oonan hoikistunutta olemusta ja viittaa häneen suoraan yksikön 2. persoonan pronominilla *sä* sekä etunimipuhuttelulla *Oona*. Johanna tuottaa tähän samanmielisen vastauksen tarkentaen omaa kommenttiaan ja kertoo aikoneensa juuri sanoa samaa. Seuraavaksi keskustelu ajautuu toisille raiteille muutaman vuoron ajaksi Siljan lähettäessä keskusteluun kuvan omasta päivästä. Henna kuitenkin palaa vielä alkuperäiseen aiheeseen omalla kommentillaan *Komea nuori herra ja upea äiti* ja sulkee näin kehusekvenssin. Tässä esimerkissä kehu kohteet eksplikoidaan siis selkeästi kaikissa kehuvuoroissa (lukuun ottamatta Johannan tarkennusta omaan kehuunsa, jolla hän yhtyy Siljan vuoroon) viitaten kohteisiin sanoilla *poika*, *äiti* ja *herra* sekä persoonapronominin ja etunimipuhuttelun yhdistelmällä *sä Oona*.

Esimerkissä 3 kehun kohteena on lapsi, ja tässä esimerkissä kehuttavia lapsia on kaksikin kappaletta. Kehut liittyvät taas kuviin, jotka lasten äidit ovat ryhmään lähettäneet. Tässä esimerkissä nähdään myös emojioiden käyttöä kehuvassa ja affektisessa funktiossa.

Esimerkki 3

4.7.2015 19:36:37: Johanna: <kuva Siljasta Johannan lapsi sylissä>
Kummitädin sylissä on hyvä olla 😊
4.7.2015 19:39:03: Milja: 😊👶❤️
4.7.2015 19:51:48: Silja: ❤️
4.7.2015 19:52:25: Maria: ❤️
4.7.2015 20:57:44: Helen: Oih...❤️
4.7.2015 22:44:31: Henna: **Voi pientä 😊 Kylläpä on kasvanut! 😊**
5.7.2015 17:05:53: Oona: <kuva Oonan lapsesta helleasussa> Hellepäivä
5.7.2015 17:06:38: Silja: Näyttää olevan oikein mukava päivä 😊 **ihana**
👶
5.7.2015 17:45:39: Henna: **Ihana eppu!! 😊😊 Lasten ilo ja nauru on kyllä ihan parasta 😊**
5.7.2015 17:53:57: Johanna: **Ihana poika 😊**

Johanna on lähettänyt ryhmään kuvan lapsestaan Siljan sylissä, jota on pyydetty lapsen kummitädiksi. Kuvaa seuraavat vuorot koostuvat kehuvista emojiista sekä ihastelevasta huokauksesta *oih*, jotka eivät itsessään eksplikoi kehun kohdetta vaan ilmaisevat tässä affektia. Emojioiden jälkeen Henna tuottaa kielellisen kehuvuoron *Voi pientä, kylläpä on kasvanut!*, jolla viittaa selvästi kuvassa esiintyvään lapseen. Seuraavaksi keskusteluun lähettää kuvan Oona omasta lapsestaan kesäpäivän vietossa. Tämä kuva kirvoittaa enemmän kielellisiä kehuja. Silja kommentoi kuvasta välittyvää tunnelmaa (*näyttää olevan mukava päivä*) ja kehuu lasta adjektiivilla *ihana*. Henna kehuu kuvan lasta lausumalla *ihana eppu!* ja jatkaa kehumalla lasten naurua ja iloa yleisesti. Johanna tuottaa tähän myös kehuun vuoron *ihana poika*. Mielenkiintoista tässä esimerkissä on se, että kaikki kolme toista kuvaa kehuvat kehuja käyttävät adjektiivia *ihana* kehuissaan, mutta käyttävät sitä kaikki hieman eri tavalla. Silja käyttää ainoastaan sanaa *ihana*, Henna lausumaa *ihana eppu* ja Johanna käyttää erisnimen sijasta yläkäsitettä *poika*. Tässä ilmiössä voisi olla

kyse variaation hausta keskusteluun, jolloin keskustelijat pyrkivät välttämään täysin samojen kehurakenteiden käyttöä.

Seuraavaksi esittelen esimerkin kehusta, jonka kohteena on teko tai taito. Esimerkissä 4 keskustelun aiheena ovat tanssikisat ja tanssikoulun junioritanssijan suoritus kisoissa.

Esimerkki 4

10.5.2015 13:10:35: Silja: Hui ku täällä on jännääää!!!
10.5.2015 13:19:08: Jenni: Kuvia!! 😊
10.5.2015 13:19:36: Johanna: Saima finaalissa!!!!
10.5.2015 13:21:36: Jenni: **Upeaa!**
10.5.2015 14:53:58: Johanna: **Saiman tykkiveto!!** ☆☆☆
10.5.2015 14:54:25: Johanna: <video kisasuorituksesta>
10.5.2015 16:09:35: Johanna: Saima sai SM pronssia ☆☆☆
10.5.2015 16:10:23: Johanna: <kuva Saimasta>
10.5.2015 16:50:41: Henna: **Hienoa!!** 👍👍👍👍
10.5.2015 18:12:21: Jenni: **Vau onneksi olkoon ja mikä veto!** 🌟 vie-
lähkö on päivää jäljellä?
10.5.2015 18:12:50: Johanna: Kisat on ohi tältä erää..
10.5.2015 18:13:51: Jenni: Kaikille mukavaa sunnuntai-iltaa ja paluuta ko-
tiin 😊👍👍
10.5.2015 18:15:13: Johanna: Täällä puksutetaan junalla kotia kohti 🚆
10.5.2015 18:23:06: Jenni: 😊 turvallista matkaa!
10.5.2015 18:23:54: Maria: **Olipa upee veto sailmalta ! Onnea !** 🙌👍

Osa ryhmän jäsenistä on paikan päällä seuraamassa discotanssin suomenmestaruuskisoja, joihin tanssikoulun junioritanssijat ottavat osaa. Eräs tanssijoista, Saima, on päässyt finaaliin omassa sarjassaan ja sijoittuu lopulta kolmanneksi saaden pronssia. Paikan päällä olevat Silja ja Johanna lähettävät ryhmään tilannetietoja kisoista. Ensin tytöt ilmoittavat Saiman finaaliapaikasta, jota Jenni kommentoi lausumalla *Upeaa!*. Noin 1,5 tunnin päästä Johanna lähettää ryhmään videon Saiman kisasuorituksesta ja kommentoi sitä kehuva lausumalla *Saiman tykkiveto!*, johon liittyy perään vielä tähtiemojeja korostamaan sanaa. Seuraava viesti tulee noin tunnin päästä, jolloin Johanna ilmoittaa kisatuloksista ja lähettää kuvan Saimasta ryhmään. Henna kommentoi kuvaa ja tulosta kielellisellä kehu-
vuorolla *Hienoa!* sekä peukalo- ja tanssijaemojeilla. Jenni onnittelee ja kehuu suoritusta

vuorolla *Vau onneks olkoon ja mikä veto!* Jenni ja Johanna jatkavat keskustelua muuttaman vuoron verran kisojen loppumisesta ja kotimatkasta, minkä jälkeen Maria kommentoi vielä Saiman suoritusta kehumalla ja onnittelemalla vuorolla *Olipa upee veto saimalta! Onnea!*. Tässä esimerkissä merkille pantavaa on se, että kehut liittyvät hyvin tiiviisti ryhmään lähetettyyn videoon. Tästä kertoo kehujen vuoroissaan käyttämä sana *veto*, joka viittaa videoituun kisasuoritukseen ja kohdistaa kehut siihen. Ilman videota heidän kehunsa olisi muotoiltu eri tavoin, mutta nyt *veto* liittyy ne vahvasti videoon, joka kuvaa kehuttua toimintaa.

4.1.2 Kehun vastaanottajat

Kehun vastaanottajia erottuu aineistostani kolme eri luokkaa. Ensimmäinen luokka on yksi ryhmän jäsenistä. Toinen kehun vastaanottajan luokka on koko ryhmä, johon kehuja joko sisällyttää itsensä tai jättää itsensä kehun/ryhmän ulkopuolelle. Kolmantena luokkana on jokin koko ryhmälle tuttu kolmas osapuoli, jota kehutaan. Seuraavaksi havainnollistan taulukon avulla kehujen vastaanottajia ja niiden frekvenssiä aineistossa.

Taulukko 2. Kehujen vastaanottajat aineistossa.

Kehun vastaanottaja	Esimerkki	Lukumäärä
yksi ryhmäläinen	<i>Upea äiti!</i>	153
koko ryhmä (-kehuja)	<i>Jee, hyvä tytöt!</i>	11
koko ryhmä (+kehuja)	<i>Hyvä me!</i>	10
kolmas osapuoli	<i>Saiman tykkiveto!</i>	82

Ehkä odotetustikin useimmiten kehu on osoitettu yhteen ryhmäläiseen kerrallaan. Näitä kehuja on hieman alle kaksi kolmasosaa kaikista kehuista. Yhteen ryhmäläiseen suunnattu kehu tässä keskusteluympäristössä vastaa suullisessa keskustelutilanteessa puhe-kumppanin kehumista. Aineistoni kaltaisessa keskusteluympäristössä erona on se, että kehut saavat usein jatkoa muilta keskusteluryhmän jäseniltä. Kehut liittyvät usein ryhmään lähetettyyn kuvaan tai videoon, jotka kirvoittavat kehuja useammilta ryhmäläisiltä.

Seuraavaksi yleisintä on, että kehu on osoitettu ryhmän ulkopuoliselle kolmannelle osapuolelle. Näitä kehuja on kolmas osa kaikista kehuista. On mielenkiintoista, että näinkin paljon kehujaan jotakin keskusteluryhmän ulkopuolista henkilöä. Jos ajattelee ryhmän jäsenten kehumista affektin osoituksena, mistä ryhmän ulkopuolisten kehuminen puolestaan kertoo? Suuri osa näistä kehuista tosin kohdistuu ryhmän ulkopuolisiin tanssijoihin, jotka ovat kuitenkin suurimmalle osalle ryhmäläisistä tuttuja, joten jonkinlaista affektisuutta siihenkin liittyy. Epäsuorasti kehut liittyvät usein myös johonkin keskusteluryhmän jäseneseen, koska useampi heistä on joko osallistunut junioreiden valmentamiseen tai ollut kokonaan valmennusvastuussa heistä, jolloin kisasuoritukset ovat välillisesti myös valmentajien ansiota. Monet muihin kuin tuttuihin tanssijoihin kohdistuvat kehut liittyvät myös jollain tavalla tanssiin, mikä ehkä kertoo ryhmäläisten intohimoisesta suhtautumisesta lajiin. Ryhmän jäsenille tanssi on ollut aina enemmänkin elämäntapa kuin pelkkä harrastus, joten rakkaus lajiin on säilynyt myös aktiivisen kilpailu-uran päättymisen jälkeen.

Pienin vastaanottajaluokka kehuissa on koko keskusteluryhmään kohdistuvat kehut. Koko ryhmään kohdistuvia kehuja, johon kehuja joko sisällyttää itsensä tai josta hän jättää itsensä ulkopuolelle, on aineistossa suunnilleen saman verran. Koko aineiston kehuista näitä kehuja on vain alle kymmenesosa. Nämä kehut ovat kuitenkin tyypinä mielenkiintoisia, koska ne eivät kohdistu yhteen vastaanottajaan kuten perinteinen puhekumppanin kehuminen vaan kokonaiseen keskustelutilanteessa tai -ympäristössä läsnä olevaan ryhmään. Kehuja saattaa sisällyttää kehuun itsensä tai sitten jättää itsensä kehun ulkopuolelle, mikä lisää kehutyyppin erikoisuutta. Koko ryhmälle suunnatut kehut eroavat varmasti myös funktioiltaan muiden vastaanottajaluokkien kehuista.

Seuraavaksi esittelen eri vastaanottajatyyppejä esimerkkien avulla. Esimerkissä 5 kehuttavana ja kehun vastaanottajana toimii yksi ryhmän jäsenistä, Johanna, joka on keskusteluhetkellä viimeisillään raskaana. Esimerkissä keskustellaan Johannan ryhmään lähettämästä kuvasta, jossa näkyy hänen raskausvatsansa.

Esimerkki 5

4.5.2015 11:29:52: Johanna: Tää maha ei kyl tunnu noin isolta miltä näyttää tossa kuvassa 😊

4.5.2015 11:31:40: Silja: Aika tollanen ulkoneva 🤔

4.5.2015 11:32:08: Silja: **Mutta hieno siis** 😊

4.5.2015 11:38:41: Johanna: Näinpä, hyvin ulkoneva 😊 jokapäivä törmäillen johonkin ja suljen ovia sillei et maha jää väliin 🤪

4.5.2015 11:41:51: Henna: Joko joudut pyytämään apua varpaiden leikkuussa? 😊 Loppuajan hetkissä muistan miten hassulta tuntui pyytää "voitko leikata kynnet" sen jälkeen kun on ensin itse yrittänyt venyttää jalkoja ties mihin suuntaan että saisi vaan kynnet kuntoon 😊 😊

4.5.2015 11:47:25: Johanna: Kävin jalkahoidossa 😊 aika houdini saa olla et näkis varpaat vähän lähempää

4.5.2015 11:50:10: Henna: 👍 oikein 😊 **kaunis vatsa sulla!**

Ensimmäinen kehuja on Silja, joka kommentoi ensin mahan muotoa näennäisen neutraalilla vuorolla (*aika tollanen ulkoneva*), jonka voisi kuitenkin tulkita jossain kontekstissa myös negatiivisena. Hän liittyy kuitenkin vuoroon nauruemojin, joka ohjaa tulkitsemaan sen hyvää tarkoittavaksi. Silja jatkaa kehuvalle vuorolla *mutta hieno siis*, jossa konjunktioilla *mutta* osoittaa kontrastiivisuutta edelliseen vuoroonsa ja näin varmistaa vielä sitä, ettei edellistä vuoroa ole tarkoitettu negatiiviseksi kommentiksi. *Mutta*-konjunktioita käytetään usein vuoronalkuisena tässä tehtävässä (VISK §1034). Silja tehostaa kehuvuoroaan vielä sydänsilmäisellä emojiolla, jota käytetään usein ilmaisemaan affektista asennetta puheena olevaa asiaa kohtaan. Toinen kehuja Henna kertoo ensin omista kokemuksistaan viimeisillään raskaana olemisesta ja sulkee hieman myöhemmin sekvenssin kehuvalle lausumalla *kaunis vatsa sulla!* Silja ei kehussaan eksplikoi kehun vastaanottajaa, mutta Henna viittaa vuorossaan Johannaan suoraan 2. persoonan pronomiinilla. Huomionarvoista tässä esimerkissä on myös se, että Johanna ei kehujen vastaanottajan tuota suoraan hyväksyvää vuoroa kehuille esimerkiksi kiittämällä niistä vaan tarttuu Siljan kehuun vuoron sijasta kuvaavan adjektiivin *ulkoneva* sisältävään vuoroon.

Esimerkissä 6 kehut kohdistuvat koko kyseessä olevaan ryhmään ja kehuja sisällyttävät myös itsensä näihin kehuihin.

Esimerkki 6

26.2.2015 16:04:33: Maria: Tytöt mun lomailu loppu 😊 mut siirrettiin työskentelemään englanniksi 🤪

26.2.2015 16:09:33: Silja: 👍 ehkä parempi niin päin 😊

26.2.2015 16:24:39: Maria: Joo aika kuluu rattosammin 😊

27.2.2015 18:54:52: Maria: Mä sain tänään kuulla virallisesti että soppari jatkuu 10kk 😊 eli kesälomilla tänne vaan!

27.2.2015 18:55:15: Silja: 👍👍

27.2.2015 18:55:44: Silja: Onnea 😊 mullakin jatkuu vissiin ainakin tam- mikuulle 😊

27.2.2015 18:56:06: Maria: Kiitos ☺

27.2.2015 18:56:45: Johanna: Nyt vielä peukut pystyyn mulle et ne jatkaa tätä mun sopparia kesän yli..

27.2.2015 18:58:44: Maria: 👍👍👍👍👍

27.2.2015 19:37:55: Aino: Onnea kaikille! Mäkin saan vakkaripaikan 🍷

27.2.2015 19:39:43: Silja: 👍👍👍👍👍

27.2.2015 19:39:54: Silja: **Hyvin pyyhkii** 😊

27.2.2015 19:40:37: Johanna: 😊

27.2.2015 23:53:33: Henna: **Jee, hyvä tytöt!!** 😊😊

28.2.2015 0:20:35: Linnea: Onnea kaikille, joilla ylipäätään on työtä tänä päivänä 😊 **hyvä me!!** Oltiin muuten Leidin kans viime vkl Örebrossa tuo- maroimassa ja vetää parit yksärit sveduille 🍷oli aikas hauskaa.. 🍷

Tässä esimerkissä tytöt keskustelevalle uusista työkuvioistaan. Sekvenssin aloittaa ulko- maille pysyvästi muuttanut Maria, joka kertoo siirrostaan uusiin työtehtäviin. Silja kom- mentoi tätä samanmielisellä lausumalla *ehkä parempi niin*. Maria yhtyy tähän kommen- tilla *menee aika rattosammin*. Keskustelu jatkuu vasta seuraavana päivänä, jolloin Maria vahvistaa kuulleen virallisesti sopimuksen jatkumisesta. Nyt muutkin (Silja, Aino ja Johanna) yhtyvät keskusteluun ja kertovat omia työkuulumisiaan. Silja tuottaa kehuvaan vuoron *Hyvin pyyhkii*, jolla ei eksplikoi, kenellä menee hyvin, joten se jää avoimeksi. Hän on kuitenkin muutamaa vuoroa aikaisemmin kertonut oman työsopimuksensa jatkumi- sesta, joten tästä syystä voidaan tulkita, että hän sisällyttää kehuvuoroon myös itsensä. Henna kommentoi uutisia kehualla vuorolla *Jee, hyvä tytöt!*, jonka voi tulkita viittaavan edellä työkuulumisiaan kertoneisiin ryhmän muihin jäseniin. Linnea sulkee sekvenssin omalla kommentillaan toteamalla kaikkien ryhmän jäsenten olevan onnekkaita, koska heillä ylipäätään on töitä tänä päivänä ja korostaa vielä toteamustaan kehualla lausu- malla *hyvä me!*, johon hän sisällyttää muiden ryhmäläisten lisäksi itsensä.

Osa koko ryhmään kohdistuvista kehuista on sellaisia, joista kehuja jättää itsensä ulkopuolelle. Seuraava esimerkki havainnollistaa tätä ilmiötä.

Esimerkki 7

14.6.2015 12:07:19: Jenni: Kiitos Aino&Erkki **aivan ihanista, lämminhenkisistä ja rakkaudentäyteisistä häistä**💕 **oli aivan ihanaa!** Ihanaa ensimmäistä uutta päivää rouva ja herra Virtanen💕
14.6.2015 12:22:42: Emilia: Ja kunnon bileistä 🍷🍻🍹🍺😄
14.6.2015 12:35:53: Henna: 👍 Iso kiitos myös minun puolesta 😊
14.6.2015 12:36:51: Silja: Jellu sanoi jo kaiken, kiitos ❤️❤️
14.6.2015 12:44:36: Silja: Aika hyvä sää sattui eiliselle 👍
14.6.2015 12:45:20: Aino: **Oli ihana päivä. Oltaisiin toivottu ettei lopullenkaan**💕🍷🍻🍹🍺🍽️ **rakkautta ja välittämistä oli ilmassa. Ollaan kyllä niin otettuja ja kiitollisia miten mahtava lähipiiri meillä on, kiitos!**

Puheena ovat edellisenä päivänä vietetyt Ainon häät, joissa ryhmäläiset ovat olleet vieraina. Jenni aloittaa kehusekvenssin kehumalla häitä *ihaniksi, lämminhenkisiksi ja rakkaudentäyteisiksi*. Emilia, Henna ja Silja yhtyvät kiitoksiin omilla vuoroillaan. Silja kommentoi juuri hääpäiväksi osunutta hyvää säätä, johon Aino vastaa kehumalla päivää *ihanaksi* ja kuvailemalla päivän yleistä ilmapiiriä. Aino lopettaa vuoronsa koko ryhmään kohdistuvalla kehulla *Ollaan kyllä niin otettuja ja kiitollisia miten mahtava lähipiiri meillä on, kiitos!* Tämän kehun voisi ymmärtää myös yleiseksi kehuksi kaikkia häävieraita kohtaan, mutta loppuun lisätty *kiitos* mielestäni kohdistaa sen spesifisti juuri tähän ryhmään. Aino myös käyttää tässä kontekstissa monikon ensimmäisen persoonan pronominia viittaamaan itseensä ja puolisoonsa, tosin kuin edellisessä esimerkissä, jossa *me*-pronominia käytettiin viittaamaan koko keskusteluryhmään.

Kolmas aineistossani esiintyvä kehun vastaanottajatyyppeä on joku ryhmän ulkopuolinen vastaanottaja. Yleensä tämä vastaanottaja on jokin kaikille ryhmäläisille tuttu ihminen tai joukko ihmisiä. Nämä kehut kohdistuvat usein johonkin vastaanottajan taitoon tai saavutukseen. Seuraavassa esittelen esimerkin tästä ilmiöstä. Esimerkissä kehun vastaanottajana toimii tanssikoulun junioripienryhmä ja kehun kohteena on heidän suorituksensa discotanssin suomenmestaruuskisoissa.

Esimerkki 8

9.5.2015 16:56:08: Johanna: <video tanssikisoista> Finaaliveto

9.5.2015 17:02:42: Johanna: Janina Ilkan ryhmä voitti puhtaalla ykkösri-villä. Ollaan tokia

9.5.2015 17:03:41: Henna: 🍷🍷 onnea tytöille ja valmentajille!! 😊

9.5.2015 17:48:15: Johanna: <kuva junioritanssiryhmästä>

9.5.2015 17:49:12: Johanna: <kuva junioritanssiryhmästä>

9.5.2015 18:03:35: Jenni: **Hienot puvut🍷🍷 ja todella paransivat tytöt energiaa ja vetoa finaalissa!** Onneksi olkoon kaikille 😊

9.5.2015 18:04:35: Aino: Hopeaa tuli! Turun ryhmä jossa Janina ilkka tanssi voitti. Olo on aika ristiriitainen. Hopea harmittaa koska ei tulla koskaan aikuisista kultaa saamaan. **Toisaalta tytöt vetivät elämänsä suorituksen ja olen heistä ylpeä 😊**

9.5.2015 18:09:47: Jenni: **Kyllä saakin olla😊 tyttöjen vedossa oli ytyä se välittyi videosta tänne asti!** Ymmärrän harmituksen mutta nauttikaahan kuitenkin hopeasta ja upeasta suorituksesta🍷

Tässä esimerkissä puheenaiheena ovat siis discotanssin suomenmestaruuskisat, joihin tanssikoulun junioripienryhmä on osallistunut. Tulokset ovat tiedossa, ja ryhmä sijoittui omassa sarjassaan toiseksi. Johanna on lähettänyt ryhmään videon pienryhmän finaali-suorituksesta ja kertoo samalla tuloksen. Jenni aloittaa kehusekvenssin kommentoimalla ryhmän kisapukuja (*hienot puvut*) ja kehumalla tanssijoiden energisyyttä ja suoriutumista finaalissa. Aino, joka on toiminut kisoihin osallistuneen ryhmän valmentajana, kommentoi tulosta seuraavaksi ja ilmaisee harmituksensa kirkkaimman mitalin menetyksestä. Vuoronsa loppuun hän kuitenkin ilmaisee tyytyväisyytensä kehumalla suojattiensa suoritusta (*vetivät elämänsä suorituksen*) ja kertoo olevansa ylpeä heistä. Jenni yhtyy näihin kehuihin (*kyllä saakin olla*) ja ylistää myös tyttöjen suoritusta (*tyttöjen vedossa oli ytyä se välittyi videosta tänne asti*). Lopuksi hän kertoo vielä ymmärtävänsä harmituksen, mutta kehottaa kuitenkin nauttimaan kisojen lopputuloksesta ja hienosta suorituksesta (*nauttikaahan hopeasta ja upeasta suorituksesta*). Tässä esimerkissä on mielestäni mielenkiintoista se, että jotakin kolmatta, ei-läsnäolevaa osapuolta kehutaan näinkin vo-laasti. Toisaalta kehut kohdistuvat tavallaan myös Ainoon, joka on valmentanut tyttöjä kisoihin ja on osaltaan vaikuttanut ryhmän suoriutumiseen kisoissa. Lisäksi junioriryhmän tanssijat ovat tuttuja suurimmalle osalle keskusteluryhmän tytöistä, jolloin kisame-nestys tuntuu henkilökohtaisemmalta myös heille. Keskustelijoiden läheinen suhde toi-

siinsa tässä keskusteluryhmässä saattaa olla myös yksi syy suureen kehumäärään aineistossa. Ainakin Holmes (1995: 118) on todennut, että keskustelijoiden läheinen suhde vaikuttaa kehujen mahdolliseen funktioon ja niiden esittämiseen.

4.2 Kehujen rakenne

Tässä luvussa erittelen aineistoni kehuvuorojen kielellistä rakennetta. Aluksi käsittelen vuoroissa esiintyviä tyypillisiä kielenaineiksia kuten adjektiiveja luvussa 4.2.1. Luvussa 4.2.2 käsittelen aineistosta erottuvia erilaisia kehuja konstruktioita kuten *voi mikä X* ja *voi että*. Aineistossani käytettyjä emojiä ja niiden tehtäviä kehuvuoroissa esittelen luvussa 4.2.3.

4.2.1 Tyypilliset kehuvat kielenaineikset

Kuten Etelämäki ym. (2013: 464) havaitsivat artikkelissaan, suomalaisten kehujen kielellinen rakenne vaikuttaa melko yksinkertaiselta, ja sama kuva välittyy myös tämän tutkimuksen aineistosta. Kehujen rakenteen yksinkertaisuus vaikuttaa olevan melko universaali ilmiö, sillä myös muiden kielten tutkijat ovat tulleet samaan tulokseen kehuja tutkiessaan (esim. Manes ja Wolfson 1981, Holmes 1995, Golato 2005). Manes ja Wolfson (1981: 115) havaitsivat amerikanenglannin kehuja tutkiessaan, että sekä kehujen kohteet että kielelliset rakenteet toistuvat laajassakin tutkimusaineistossa hyvin samanlaisina. Uuden-Seelannin englantia tutkinut Holmes (1995: 127) taas toteaa kehujen olevan kohteliaita, muttei kovin luovia puhetoimintoja. Sekä Wolfson (1984: 236) että Holmes toteavat, että käytetyimpiä kehuja kielenaineiksia heidän tutkimissaan (englannin) kielimuodoissa ovat adjektiivit kuten *good*, *nice*, *great*, *beautiful* ja *pretty*. Vastaavasti omassa aineistossani suurin osa kehuista lausumista muodostuu lausekkeista, joiden pääsanana on adjektiivi kuten *ihana*, *kiva*, *mahtava* tai adverbili *hyvin* tai *hienosti*. Suomen ja englannin kehut ovat siis hyvinkin samankaltaisia, mitä tulee niissä käytettäviin kielenaineisiin.

Tämän tutkimuksen aineiston kehuvuoroista on erotettavissa selkeästi kolme eniten käytettyä rakennetta. Näitä ovat adjektiivi- tai adverbilauseke, kopulalauseke sekä passiivi. Adjektiivi- tai adverbilauseketta esiintyy aineistossa selvästi eniten, hieman

yli kolmasosassa kaikista kehuvuoroista. Kopulalauseetta sekä passiivia käytetään suunnilleen saman verran, kumpaakin hieman alle viidesosassa kehuista. Muita kehuvuoroissa esiintyviä rakenteita tämän tutkimuksen aineistossa ovat konstruktiot, verbittömät luonnehdinnat sekä omistuslauseet. Seuraavaksi analysoin tarkemmin kehuvuoroissa käytettyjä adjektiivi- ja adverbilausekkeita.

Olen laskenut aineistoni kehuvuorojen yhteen samaan kantasanaan pohjautuvat adjektiivit ja adverbit yhteen riippumatta sanan muodosta aineistossa. Näin ollen siis esimerkiksi adjektiivi *hyvä* ja adverbi *hyvin* on laskettu saman luokan osumiksi. Seuraava taulukko havainnollistaa aineiston käytetyimpiä kehuja adjektiiveja ja adverbija.

Taulukko 3. Yleisimmät kehuvuoroissa käytetyt adjektiivit ja adverbit.

Adjektiivi / adverbi	Esimerkki	Yhteensä
ihana	<i>Ihana pieni prinsessa ♥</i>	69
hyvä / hyvin	<i>hiton hyvin ne vetää!!</i>	43
hieno / hienosti	<i>Hienot on</i>	34
söpö / suloinen / söötti	<i>Hän on niin söpö</i>	15
mahtava	<i>Ihan mahtava</i>	14
kiva	<i>Oli myös kiva uus tyyli</i>	12
kaunis	<i>Kaunis odottava äiti!!</i>	10
upea	<i>On ne vaan upeita</i>	9
huippu	<i>huippua!</i>	9

Ylivoimaisesti käytetyin adjektiivi aineiston kehuissa on *ihana*. Sitä käytetään yhteensä 69 kertaa joko yksinään nominatiivimuotoisena tai genetiivissä määrittämässä toista adjektiivia. Useimmissa tapauksissa *ihanaa* käytettäessä kehun kohteena on ryhmäläisen lapsi tai koira, ja kehut liittyvät ryhmään lähetettyyn kuvaan. Mielenkiintoista on, että *ihana* on adjektiivina hyvin voimakkaasti affektisesti latautunut, mutta silti sitä esiintyy aineistossa eniten kaikista kehuista kielenaineksista. Oletuksena voisi olla, että käytetyin

kehuaines aineistossa olisi jokin geneerisempi ja heikommin affektisesti latautunut adjektiivi. Koska kyseessä on naisista koostuvan ryhmän keskustelu, *ihanan* frekvenssi aineistossa ei ole yllättävä. Esimerkiksi Lappalaisen (2004: 105) tutkimassa pariskuntien aineistossa sitä käyttivät ainoastaan naiset. Seuraavaksi käytetyin adjektiivi tai adverbini on *hyvä/hyvin*, joka taas on hyvin geneerinen ja affektisesti heikosti latautunut. Vahvasti affektisesti latautunutta, yleisintä kielenainesta oli aineistossa 26 osumaa enemmän kuin seuraavaksi yleisintä, heikosti affektisesti latautunutta ainesta. Tämä frekvenssi kertoo keskustelun yleisestä affektisesta latautuneisuudesta. Kolmanneksi käytetyin sanaryhmä on *hieno*-sana ja siitä johdettu adverbini *hienosti*; myös nämä sanat ovat affektisesti latautuneita. Käytetyimmistä adjektiiveista ja adverbeista suurin osa onkin hyvin vahvasti affektisesti latautuneita. Vain muutama on heikosti affektisia ja geneerisiä: näitä ovat lähinnä *hyvä*, *hyvin* ja *kiva*. Muita käytettyjä adjektiiveja ovat muun muassa *loistava*, *huikea* ja *super*, jotka nekin ovat vahvasti latautuneita. Käytetyimpien kehuainesten vahva affektisuus kertoo keskustelun yleisestä vahvasta affektisesta latautuneisuudesta, joka taas johtuu keskustelijoiden läheisistä keskinäisistä suhteista. Osasta adjektiiveja on muodostettu myös yhdistelmiä vahvistussanojen avulla. Näitä ovat esimerkiksi *supersöpö* ja *huippuhieno*. Vahvistussanoja tutkineen Viertiön (1993: 44) mukaan vahvistaminen on olennainen osa emotionaalista kielenkäyttöä, mistä syystä tällaiset vahvistetut adjektiivit ovat omiaan käytettäväksi kehujen yhteydessä.

Seuraavalla esimerkillä havainnollistan adjektiivien esiintymistä aineistoni kehuissa. Tässä esimerkissä kehut kohdistuvat lapsen kuvaan, joka on lähetetty keskusteluun.

Esimerkki 9

- 12.5.2015 18:14:37: Emilia: <kuva Emilian kummipojasta> Emilia on "elementissään" - ilta kummipojan lapsenlukkana 😊👍👶
12.5.2015 18:15:39: Johanna: Veitkö sä sen shoppailemaan legoja 😊
12.5.2015 18:16:19: Silja: 👍
12.5.2015 18:18:21: Emilia: Hengattiin eka stockalla ja juotiin mehut...sitte ostettiin nakkeja ja ranskalaisia ja legoja 🧑
12.5.2015 18:20:26: Henna: 😊😊 suloinen kummipoika sulla 👍
12.5.2015 18:21:00: Johanna: Söpö poika 😊
12.5.2015 18:32:16: Linnea: Tosi söötti! Ja tyyliäkin löytyy 😊

Tässä esimerkissä Emilia kertoo päivästänsä kummipoikansa kanssa. Henna aloittaa kehusekvenssin kehulla *suloinen kummipoika sulla*. Johanna yhtyy tähän kehulla *söpö poika* ja Linnea jatkaa vielä kehuja vuorollaan *Tosi söötti! Ja tyyliäkin löytyy*, jossa hän liittää kehuvaan adjektiiviin myös vahvistavan intensiteettisanan *tosi*. Kuten tässäkin nähdään, kehuvat rakenteet ovat vuoroissa hyvin yksinkertaisia sekä samankaltaisia, mutta eroavat kuitenkin toisistaan. Kaikki käyttävät samantyyppistä adjektiivia *söpö/suloinen/söötti*, mutta kuitenkin eri sanaa. Henna ja Johanna käyttävät sanaa *poika*, mutta Henna tarkentavaa ilmausta *kummipoika* ja Johanna vain yläkäsitetä *poika*. Henna ja Johanna kehuvat pojan ulkonäköä yleisesti *suloiseksi* ja *söpöksi*, mutta Linnea erottuu joukosta vielä lisäämällä huomion pojan tyylistä: *ja tyyliäkin löytyy*. Toisaalta Linnea ei enää vuorossaan toista sanaa *poika*, jota Henna ja Johanna käyttävät edellä. Linnea käyttää siis vuorossaan pelkkää adjektiivilauseketta sekä väljästi tulkiten nollapersoonaista ilmausta, jossa ei eksplikoida, kenellä on tyyliä. Onkin mielenkiintoista tarkastella sitä, milloin kehuja toistavat samoja sanoja ja rakenteita kehuissaan ja milloin eivät. Tässä esimerkissä Linnea ei enää toista sanaa *poika*, mutta kuten myöhemmissä esimerkeissä nähdään, on tapauksia, jolloin kaikki kehusekvenssin osallistujat käyttävät samaa kielenaineista tai piirrettä. Tähän palaan luvussa 5.1, jossa käsittelen kehuvuorojen yhteydessä käytettävää etunimipuhuttelua.

Adjektiivien ja adverbien yhteydessä käytetään usein *intensiteettimääritteitä*, jotka ovat ominaisuuden astetta intensifioivia astemääritteitä (VISK 2004: määritelmät, s.v. *intensiteettimäärite*). Tällaisia sanoja ovat esimerkiksi *tosi* (ks. edellinen esimerkki) ja *todella* sekä adjektiivien ja voimasanojen genetiivimuodot kuten *ihanan* ja *hirveän* sekä *hiton* (näitä on aikaisemmin kutsuttu myös *intensiteettiadverbeiksi*, ks. esim. Orpana 1988, Viertö 1993). Aineistoni kehujen adjektiiveihin ja adverbeihin liittyy usein tällainen intensiteettimäärite, ja seuraavaksi esittelenkin niiden esiintymistä aineistossa.

Taulukko 4. Intensiteettimääritteiden esiintyminen aineistossa.

Intensiteettimäärite	Esimerkki	Lukumäärä
tosi	<i>Tosi hyviä ovat!</i>	11
aivan	<i>oli aivan ihanaa!</i>	7

ihan	<i>Noh, ihan järjettömiä tekniikoita...</i>	6
niin	<i>Hän on niin söpö</i>	4
aika	<i>Kyllä me oltiin aika hyviä jo semeissä vaikka mu- nattiin</i>	4
Muut		7

Taulukosta selviää, että intensiteettimääritteiden määrä aineistossa ei ole kovin korkea, mutta niitä kuitenkin löytyy. Käytetyin intensiteettimäärite on odotetustikin *tosi*, joka esiintyy aineistossa 11 kertaa (VISK 2004: §664, yleisyydestä puhekielessä ks. esim. Lappalainen 2004: 93–103). Whatsappin kaltaisessa vuorovaikutusympäristössä käytetyn puhekielisen kielimuodon vuoksi tämä frekvenssi ei ole yllättävä. Vastaava kirjakielisempi muoto *todella* esiintyy aineistoni kehuvuoroissa vain yhden kerran. Muita käytetyimpiä sanoja ovat *aivan*, *ihan*, *niin* ja *aika*, jotka ovat kaikki hyvin yleisiä ja melko neutraaleja intensiteettisanoja. Intensiteettisanoja Helsingin puhekielessä 2010-luvulla tutkineen Tammiston (2015) aineistossa *aika*, *ihan* ja *tosi* ovat kaikki käytetyimpien intensiteettisanojen joukossa. Vaikka Tammiston tutkimuksessa tarkastelun alla onkin puhutun kielin aineisto, Whatsappissa käytetyn kielimuodon puhekielisyyden mahdollistaa vertailun oman aineistoni kanssa. Muita, harvinaisempia intensiteettimääritteitä löytyy aineistosta yksi kutakin, ja näitä ovat nominien ja voimasanojen genetiivimuodot (VISK §664) *ihanan*, *hiton*, *älyttömän*, *sairaan*, *hirveen*, *huisin* ja *pikkasen*. Näistä erityisen mielenkiintoisia ovat *hirveen* ja *pikkasen*. Adjektiivin *hirveä* genetiivimuoto *hirveän/hirveen* on perusmerkitykseltään negatiivinen, ja aineistossani tätä intensiteettimääritettä käytetäänkin sarkastisen kehuun yhteydessä, mikä saattaa selittää sanavalinnan. Intensiteettimäärite *pikkasen* taas juontuu adjektiivista *pieni*, ja sen voisi siksi määritellä diminutiiviseksi eli pienennysmuodoksi. *Pikkasen* on kuitenkin vakiintunut käyttöön lisäämään intensiteettiä kehujen kaltaisessa myönteisessä kontekstissa, kuten *pikkasen hyvä X* tai *pikkasen hieno X*. Samalla tavoin käytetään myös muun muassa määrää ilmaisevaa adverbia *vähän* (*vähänkö hyvä, vähäks hieno*), jonka perusmerkitys on kuitenkin negatiivinen ja pienentävä.

Vähän esiintyy myös Tammiston 2010-luvun puhekieliaineistossa hyvin yleisenä intensiteettisanana. *Pikkasen* taas esiintyy sekä hänen aineistossaan että omassani vain muutamman kerran.

4.2.2 Kehuissa käytetyt konstruktiot

Aineistoni kehuvuorojen rakenteesta on erotettavissa toistuvia muotoja, joita voidaan kutsua konstruktioiksi. *Iso suomen kielioppi* määrittelee *konstruktion* muotiksi ja rakennehahmoksi, jota käytetään kielellisten ilmausten muodostusmallina (VISK 2004: määritelmät, s.v *konstruktio*). ISK erottelee kolme erilaista muottityyppiä. Näitä ovat ensinnäkin sanahahmomuotit, joiden mukaan voidaan muodostaa samanmuotoisia sanoja ilman yhteistä kantasanaa. Toisena ovat täydennysmuotit, joiden mukaan verbityypit saavat niille ominaisia täydennyksiä. Kolmas tyyppi on lausemuotit, joiden avulla syntaktisista lausetyypeistä voidaan muodostaa konstruktioita. Aineistoni kehuista on erotettavissa näitä kolmannen tyypin lausetyyppejä eli konstruktioita. Näillä konstruktioilla ilmaistut kehut liittyvät miltei poikkeuksetta keskusteluryhmään lähetettyyn kuvaan tai videoon lapsesta tai koirasta. Aineistossani käytettyjä konstruktioita ovat interjektiolla *voi* alkavat lausumat *voi X*, *voi että* sekä *voi (että) mikä X*. Näitä konstruktioita esiintyy noin kymmenesosassa kaikista kehuvuoroista. Hakulisen ja Sorjosen (2012: 148) mukaan tämäntyyppisiä konstruktioita käytetään monissa kielissä affektisina responsseina kanssakeskustelijan aikaisempaan vuoroon. Heidän mukaansa erityisesti *voi että* on suomessa konventionaalistunut ilmaisemaan affektia. Myös Etelämäki ym. (2013: 464) mainitsevat tämän konstruktion esimerkkinä kehuissa käytetyistä partikkeliketjuista. Heidän aineistossaan *voi että* -tyyppisten partikkeleista koostuvien kehujen affektisuus ilmaistaan prosodisin keinoin äänenpainolla sekä äänteiden venytyksillä. Aineistoni kaltaisessa kirjoitetussa keskustelussa nämä piirteet korvataan emojiä käytöllä, ja tämäntyyppisiin konstruktioihin liitetäänkin usein voimakasta affektia kuvaavia emojia kuten sydänsilmäinen emoji 😍 tai pelkkä sydänemoji ❤️. Seuraavasta esimerkkikokoelmasta ilmenee, miten *voi että* ja *voi X* -konstruktioita käytetään aineistossani.

Esimerkki 10

- a) 24.7.2015 20:01:19: Oona: **Voi murusia**. Kovasti onnea matkaan kaikille elämänmuutosten edessä oleville. Varmasti paljon hyvää edessä.

- b) 28.7.2015 16:46:53: Johanna: **Voi mussukat** 😊😊
- c) 9.6.2015 8:51:08: Jenni: Hurjasti onnea!!💖 **voi että** ☺
- d) 8.2.2016 20:48:21: Jenni: Peukut pystyssä! Voikaa hyvin💖 ja **voi että mikä käärö** 😊😊
- e) 27.5.2015 16:36:33: Jenni: Paljon onnea koko perheelle💖 **voi että!**
☺ hienoa että kaikki on hyvin!

Näissä esimerkeissä *voi X* ja *voi että* -konstruktiot liittyvät lasten tai koirien kuviin sekä uutisiin lapsen syntymästä. Ensimmäisessä tapauksessa Oona kehuu ryhmään lähetettyä lasten kuvaa lausumalla *voi murusia* ja jatkaa kommentoiden ryhmässä käsiteltyjä elämänmuutoksia. Toisessa esimerkissä Johanna kommentoi ryhmään lähetettyä koirakuvaa kehulla *voi mussukat*, johon liittää lisäksi voimakasta affektia ilmaisevia sydänsilmäemojeja. Kolme viimeistä esimerkkiä ovat *voi että* -konstruktiosta, ja kaikkien niiden esittäjänä toimii Jenni. Jenni kommentoi tällä konstruktiolla jokaisessa tapauksessa ryhmään tullutta uutista lapsen syntymästä. Kahdessa tapauksessa hän käyttää pelkkää *voi että* -lausumaa sellaisenaan kommentoimaan uutista yleensä, ja yhteen hän liittää lisäksi lapsen tarkentavan ilmauksen *mikä käärö*. Kaikkiin näihin kolmeen tapaukseen liittyy ryhmään lähetetty kuva, ja vaikka *voi että* -konstruktio itsessään viittaa kuviin myös, vain yhdessä tapauksessa Jenni viittaa itse kuvaan eksplikoimalla sen, mitä kuvassa näkyy (*käärö*).

Seuraavassa esimerkkikokoelmassa nähdään konstruktion *voi mikä X* käyttöä kehuvuoroissa.

Esimerkki 11

- a) 21.6.2016 18:22:48: Henna: **Voi mikä kesämies** 😊😊 Lähdetään torstaina jo juhannuksen viettoon.
- b) 11.6.2015 19:39:51: Milja: **Voi mikä murmeli** 🐶

c) 7.8.2016 22:02:06: Silja: **Voi mikä kikkurapää** 😄😄

d) 19.8.2016 21:16:50: Silja: **Voi mikä pikkumies** 😄 Josefina hoitaa vauvaa innokkaasti? 😊

Näissä esimerkeissä kehut esitetään siis konstruktiolla *voi mikä X* ja kehun kohteena on kaikissa lapsi, jonka kuva on lähetetty keskusteluryhmään. Näissä kehuvuoroissa konstruktion paikalla X ovat lasta kuvaavat substantiivit *kesämies*, *murmeli*, *kikkurapää* ja *pikkumies*. Nämä tässä konstruktiossa käytetyt substantiivit ovat kaikki lataukseltaan melko affektiivisia (vrt. esim. pelkkä *poika* tai *lapsi*) ja yhdistettynä konstruktion affektiiviseen alkuosaan *voi mikä* ne muodostavat hyvin voimakkaasti latautuneen kehu konstruktion. Interjektiot, joihin näissä konstruktioissa käytetty *voi* kuuluu, ovat leksikaalistuneita tapoja ilmaista puhujan reaktioita vuorovaikutustilanteen osanottajiin, sanottuun tai tapahtuneeseen (VISK §1707). Affektisen konstruktion funktio vuorovaikutuksessa ei ole ensisijaisesti asiantilan kuvaaminen vaan puhujan subjektiivisen suhtautumisen osoittaminen (VISK §1714). Tässä mielessä näiden konstruktioiden käyttö kehuksessa eroaa affektin tasolla muista kehuista. Kuten aikaisemmin jo todettiin, suomalaiset painottavat useimmiten kehuksessaan tosiasioita ja asiantiloja, ja amerikkalaiset taas osoittavat mielellään omaa subjektiivista suhtautumistaan asioihin. Tällaisten kehuviiden konstruktioiden käyttö kuitenkin osoittaa, ettei kuva ole niin mustavalkoinen. Ainakin pieniä lapsia kehuksessa osallistujat tuovat esiin vahvaa omakohtaista affektia. Näiden konstruktioiden esiintyminen tämän tutkimuksen aineistossa viittaisi siis tyylin leviämiseen myös suomalaiseen kehu kulttuuriin.

4.2.3 Emojit kehuissa ja erillisinä kehuvuoroina

Kasvokkaisessa keskustelussa suurin osa viestistä välittyy muulla tavoin kuin sanojen välityksellä: äänenpaino, ilmeet ja kehonkieli ovat olennainen osa viestiä. Whatsappin kaltaisessa kirjoitetussa sähköisessä viestinnässä nämä piirteet jäävät puuttumaan viestistä kokonaan. Kasvokkaisen keskustelun ilmeet, eleet ja äänenpaino korvataankin verkko-keskustelussa virtuaalisella kehonkielellä eli emojiilla (Frehner 2008: 154, Crystal 2011:

23). Yhdysvaltalainen tietojenkäsittelytieteen professori Scott Fahlman kehitti alkuperäiset tunneikonit (alun perin *smiley face*, myöhemmin *emoticon*, nykyään *emoji*) vuonna 1982 helpottamaan yliopiston sähköisellä foorumilla käytävää viestintää, jotta keskustelijoiden olisi helpompaa erottaa vitseiksi tarkoitettut viestit ja vakavat viestit toisistaan ja väärinymmärryksiltä välttyttäisiin. Esimerkiksi hymyilevää emojiä käytetään ilmaisemaan kohteliaisuutta ja yhteistyöhalua samalla tavoin kuin ystävällistä hymyä luonnollisessa puhetilanteessa. Kasvokkaisessa viestinnässä ilmeet ja eleet ovat usein tiedostamattomia ja tahattomia kun taas emojien käyttö sähköisessä viestinnässä on hyvin tietoista. (Vauras 2008: 212–214.)

Pelkistä emojiesta koostuvia vuoroja ei tässä tutkimuksessa ole laskettu mukaan kielellisiin kehuvuoroihin, vaan ne on erotettu omaksi ryhmäkseen. Kehuiksi laskettavia pelkästään emojiesta koostuvia vuoroja aineistosta löytyy 83 kpl. Emojivuoron kehufunktion käy viime kädessä ilmi kontekstista, mutta joidenkin emojiiden peruseritys on kehuva ilman kontekstiäkin. Tällaisia ovat esimerkiksi edellä mainitut käsimerkkejä ja taputuksia symboloivat emojiit sekä voimakasta affektia ilmaisevat emojiit kuten sydänsilmäinen emoji 😍, hymyilevä emoji 😊 sekä erilaiset sydänemojiit kuten ❤️.

Emojiiden käyttöä Whatsappissa on tutkinut muun muassa Muhammad (2016), joka tarkastelee tutkimuksessaan keskusteluissa eniten käytettyjä emojiä, syitä emojiiden käyttöön sekä keskustelunaiheita, joiden yhteydessä emojiä käytetään. Tutkimus toteutettiin kyselylomakkein ja haastatteluin indonesialaisen Malangin yliopiston pragmatiikan opiskelijoiden ja opettajien keskuudessa. Tutkimuksen tulosten mukaan käytetyimpiä emojiä olivat itkevä nauruemoji 😂, suu auki hymyilevä emoji 😁 sekä pettymystä ilmaiseva emoji 😞. Syitä emojiiden käytölle keskustelussa olivat tunteiden ilmaiseminen, keskustelun mielenkiinnon lisääminen ja sävyn keventäminen sekä sanoman painottaminen. Osallistujat kertoivat käyttävänsä emojiä epämuodollisissa keskusteluissa muun muassa juoruillessaan ja kertoessaan vitsejä; muodollisemmissa keskusteluissa esimerkiksi opettajien ja esimiesten kanssa emojiä ei käytetty. Emojiä käytettiin siis useimmiten keskusteluissa ystävien ja perheen kanssa, ja yleisin syy emojiiden käytölle oli tunteiden ilmaiseminen. Nämä tulokset ovat linjassa oman tutkimukseni aineiston kanssa, sillä emojiiden frekvenssi aineistossa on suuri ja keskustelu ryhmässä käydään läheisten ystävien kesken.

Puhutussa keskustelussa lyhyitä, usein pelkän dialogipartikkelin kuten *joo* tai *niin* sisältäviä vuoroja kutsutaan *minimipalautteiksi*. Minimipalautteet ovat kielen pienimpiä keinoja osoittaa osanottajuutta ja ymmärrystä keskustelussa (VISK §797). What-sappin kaltaisessa vuorovaikutusympäristössä pelkän emojiin sisältäviä vuoroja käytetään usein minimipalautteen tapaisesti. Emojia käytetään usein korvaamaan kokonaisia lauseita silloin, kun viestinnän nopeus on ensisijaisen tärkeää (Crystal 2011: 24). Yksi käytetyimmistä emojista on ylöspäin osoittava peukalo 👍, jolla ilmaistaan samanmielisyyttä, hyväksyntää tai kuitataan jokin asia ymmärretyksi tai sovituksi. Minimipalautteena käytettävät emojivuorot voivat koostua myös useammasta kuin yhdestä emojista, tai samaa emojiä voidaan laittaa useampi peräkkäin samaan vuoroon. Näitä emojia ovat esimerkiksi hymyilevät kasvot 😊, taputtavat kädet 🙌 tai sormista muodostettu ok-merkki ✌️. Emojit sijoitetaan viesteissä usein välimerkkien kohdalle virkkeen tai viestin loppuun, mutta ne voivat esiintyä myös keskellä virkettä ja viestiä (Frehner 2008: 154). Aikaisemmissa esimerkeissä olemme jo nähneet emojien käyttöä kehuvuorojen yhteydessä. Seuraavaksi havainnollistan emojien käyttöä minimipalautteen funktiossa esimerkkien avulla.

Esimerkki 12

- a) 23.4.2015 15:43:12: Oona: Out office until fall 2016! Juhlin tanssimalla reggeatonia aka heilumalla minimaalisesti ympäri kämppää.
 23.4.2015 15:43:42: Silja: 👍👍👍
 23.4.2015 15:43:51: Johanna: 😊👍🙌
 23.4.2015 15:44:26: Milja: 😊👍
- b) 24.7.2015 18:46:52: Oona: <kuva Oonan ja Johannan lapsista> Vauva-treffit Jyväskylässä
 24.7.2015 18:47:45: Linnea: ❤️
 24.7.2015 18:48:03: Aino: ❤️
 24.7.2015 18:49:29: Silja: ❤️
 24.7.2015 18:53:07: Jenni: ❤️

Esimerkissä 12 a Oona ilmoittaa ryhmässä äitiyslomansa alkamisesta ja kertoo tavastaan juhlistaa sitä tanssimalla ympäri asuntoa. Silja, Johanna ja Milja kommentoivat tätä pelkistä emojesta koostetuilla vuoroilla: Silja kolmella peukaloemojilla (👍👍👍), Johanna irvistävällä emojilla ja peukalolla (😏👍👊) ja Milja hymyilevällä emojilla ja peukalolla (😊👍). Peukaloemoji voisi nähdä korvaavan tässä yhteydessä sellaisia kielellisiä vuoroja kuten *Hienoa!* tai *Hieno juttu!*, joten ne voidaan siis rinnastaa kehuihin. Siljan vuoron kolme peukaloa tekevät vuorosta affektisemmän kuin pelkkä yksi peukalo ja vahvistavat vuoron sanomaa. Miljan vuoron hymyilevä emoji on affektiselta lataukseltaan melko neutraali, kun taas Johannan irvistävän emojin voisi tulkita myös leikillisesti kateellisuuden osoitukseksi siitä, ettei Oonan tarvitse mennä töihin seuraavaan puoleentoista vuoteen.

Esimerkissä 12 b Oona on lähettänyt ryhmään kuvan hänen ja Johannan vauvoista yhdessä ja liittänyt kuvatekstiksi *Vauvatreffit Jyväskylässä*, jolla hän ilmaisee olevansa vauvansa kanssa kylässä Jyväskylässä asuvan Johannan luona. Linnea, Aino, Silja ja Jenni kaikki kommentoivat tätä samanlaisella sydänemojilla ❤️. Mielenkiintoista tässä esimerkissä verrattuna edelliseen on se, että tässä esimerkissä käytetään sydänemojia minimipalautteena, kun taas edellisessä käytettiin peukaloemojia. Syynä tähän on luultavimmin aihe, jota kommentoidaan: lasten kuva herättää luultavimmin vahvempia affektin tunteita kuin töistä poisjääminen, vaikka syynä siihen onkin äitiysloma. Se, että molemmissa esimerkeissä keskustelijat käyttävät vuoroissaan keskenään samoja emojia, voisi selittyä tarttumisilmiönä, jolloin ensimmäisen kommentoijan jälkeen kommentoivat ryhmäläiset käyttävät alitajuisesti samaa emojia kuin ensimmäisessä kommentissa. Emme kuitenkaan keskustelunanalyysin keinoin voi tarkasti tietää, onko kyseessä tarttumisilmiö vai olisivatko kommentoijat käyttäneet tätä kyseistä emojia riippumatta toisten kommentoijien vuoroista.

Emojien esiintyminen tämän tutkimuksen aineistossa on siis runsasta, ja ilmiö on nähtävissä lähes kaikissa esimerkeissä. Emojen runsas käyttö tässä keskusteluympäristössä selittyy pitkälti keskustelijoiden läheisillä suhteilla: affektia osoitetaan keskustelussa usein ja useimmiten tämä tehdään emojien avulla. Myös sillä, että keskustelijat ovat varsin nuoria, on osuutensa emojien esiintymiseen aineistossa. Olisi mielenkiintoista tarkastella muita hieman eri-ikäisten keskusteluryhmiä ja verrata

emojien frekvenssiä niissä. Oletettavasti nuorempien ryhmästä saattaisi löytyä jopa vielä enemmän emojiä kuin tästä ryhmästä ja vastaavasti vanhemman ikäluokan ryhmästä löytyisi luultavimmin vähemmän emojiä. Myös käytettävät emotit sekä emojiien tehtävät keskustelussa eroaisivat luultavasti jonkin verran tämän ryhmän ikäluokan emojiien käytöstä. Yhteenvetona voidaan todeta kuitenkin, että emojiien käyttö tässä vuorovaikutusympäristössä sekä muussa kirjoitetussa vapaamuotoisessa sähköisessä vuorovaikutuksessa on nykyisin tärkeä osa viestintää. Niillä voidaan kielellisen viestin sanoman vahvistamisen lisäksi korvata myös kokonaisia kielellisiä vuoroja. Tämä helpottaa ja nopeuttaa viestintää, mikä onkin yksi verkkovuorovaikutuksen keskeisimmistä piirteistä.

4.3 Yhteenveto

Tässä luvussa olen analysoinut aineistoni kehuvuorojen kohteita eli sitä, mitä kehuaan sekä kehujen vastaanottajia eli kenelle kehu osoitetaan. Lisäksi analysoin kehuvuorojen kielellistä rakennetta: tarkastelin kehuvuoroissa tyypillisesti esiintyviä kielenaineiksia sekä kehuja konstruktoita. Analysoin myös emojiien käyttöä kielellisissä kehuvuoroissa sekä omina kehuvuoroinaan.

Yksi yleisimmistä kehujen kohteista ryhmässä ovat lapset, joita monella ryhmäläisellä on ja joista he usein lähettävät kuvia ryhmään. Lapsien lisäksi kehuaan vastaanottajien ulkoista olemusta sekä erilaisia saavutuksia ja tekoja. Saavutuksiin ja tekoihin kohdistuvat kehut liittyvät usein keskustelujaksoihin, joissa aiheena on tanssikisat ja kisoihin osallistuneiden tanssijoiden suorituksia kehuaan. Nämä kehut liittyvät usein keskusteluryhmään lähetettyyn videoon. Lisäksi kehuaan omaisuutta, henkisiä ominaisuuksia sekä illanviettoja, joita ryhmäläiset ovat yhdessä järjestäneet. Myös koirat saavat kehuja ja nämäkin kehut liittyvät usein ryhmään lähetettyyn kuvaan tai videoon. Koiriin kohdistuvat kehut ovat rakenteeltaan samantyyppisiä kuin lapsiin kohdistuvat kehut; kutsutaanhan lemmikkejä usein leikillisesti ”karvaisiksi lapsiksi”.

Kehujen vastaanottajista havaitsin kolme pääasiallista luokkaa: yksi ryhmäläinen, koko ryhmä (johon kehuja joko sisällyttää itsensä tai jättää itsensä ulkopuolelle)

sekä kolmas, ryhmän ulkopuolinen vastaanottaja. Kun vastaanottajana on yksi ryhmäläinen, kehuun vastaanottaja saatetaan eksplikoida etunimipuhuttelulla, jolloin kehu menee varmasti oikeaan kohteeseen. Koko ryhmän kehuminen on mielestäni mielenkiintoinen ilmiö. Tällöin kehuja osoittaa kehuun koko keskusteluryhmälle joko sisällyttäen itsensä kehuun tai jättäen itsensä sen ulkopuolelle. Kehujan sisällyttäessä itsensä kehuun kehuista tulee tietyllä tavalla itsekehu, mutta ilmiönä se toimii myös eräänlaisena ryhmähengen kohottajana, jolloin sitä ei nähdä ongelmallisena. Ryhmän ulkopuolista, kolmatta osapuolta kehuessa kehuun vastaanottaja on yleensä jokin kaikille ryhmäläisille tuttu ihminen ja liittyy usein johonkin kehuttavan taitoon tai saavutukseen, kuten esimerkeistä 4 ja 8 kävi ilmi. Nämä kehut liittyvät usein epäsuorasti myös johonkin keskusteluryhmän jäseneseen, kuten esimerkissä 8 Ainoon junioriryhmän valmentajana.

Kehuvuorojen rakenteen havaitsin olevan melko yksinkertainen ja toistuva. Kehut muodostetaan useimmiten adjektiivi- tai adverbilausekkeella, kopulalauseella tai passiivilla. Käytetyimpiä adjektiiveja ja adverbeja aineiston kehuissa ovat *ihana*, *hyvä*, *hyvin*, *hieno* ja *hienosti*. Adjektiivien ja adverbien yhteydessä käytetään myös jonkin verran intensiteettimääritteitä, joista käytetyin on *tosi*. Kehuvuorojen rakenteesta on erotettavissa konstruktioita, joita ovat *voi X*, *voi että* ja *voi (että) mikä X*. Näiden konstruktioiden käyttö kehuissa on merkki keskustelun affektisuudesta. Affektisuudesta kertoo myös emojien runsas frekvenssi aineistossa. Emojia käytetään tuttujen välisessä viestinnässä ilmaisemaan affektia, ja tämän tutkimuksen aineistossa emojia käytetään runsaasti sekä kielellisissä kehuvuoroissa että omina itsenäisinä vuoroinaan kehuessa tehtävässä.

5 Kehujen ilmiöistä ja funktioista

Tähän mennessä olen tarkastellut aineiston kehujen kohteita, vastaanottajia sekä vuorojen kielellistä rakennetta. Seuraavaksi käsittelen kahta aineiston kehuvuoroista esiin nousutta ilmiötä: etunimipuhuttelua sekä itsekehuja. Lopuksi erittelen vielä kehujen funktioita tässä keskusteluympäristössä.

5.1 Etunimipuhuttelun käyttö kehuvuoroissa

Yksi aineistoni kehujen yhteydessä esiintyvä ilmiö on puhuttelu. Puhuttelua voidaan ilmaista keskustelussa eri tavoin, ja aineistossani käytetyin puhuttelutapa on etunimipuhuttelu. Kuten jo aikaisemmin totesin, suomalaiset näyttävät usein kehuessaan välttävän persoonan tuomista esiin. Samasta ilmiöstä voi olla kyse siinä, että etunimipuhuttelu ei ole suomalaisille keskusteluille tyypillistä (ks. esim. Seppänen 1989: 213). Mielenkiintoista onkin se, mikä funktio etunimipuhuttelulla on keskustelun kehuissa vuoroissa. Tavanomainen funktio etunimipuhuttelulle monenkeskisessä keskustelussa on vuoronkohdistaminen (mp.), ja tätä esiintyy myös tutkimusaineistossani. Aineistostani nousee kuitenkin myös tapauksia, joissa etunimipuhuttelu toistuu saman sekvenssin aikana peräkkäisissä eri lähettäjien lähettämässä viesteissä. Seuraavassa esittelen esimerkin tästä ilmiöstä.

Esimerkki 13

18.9.2015 13:20:48: Maria: **Emilia sulla on kyllä ihan loisto duuni!** 😊
millasta on oxfordissa?
18.9.2015 13:53:27: Linnea: **Emilia vähän siistii** 🙌
18.9.2015 14:12:48: Emilia: **Juu aika siistiä on** 😊
18.9.2015 15:20:12: Jenni: **Vau Emilia! vitsit varmasti hienoa!**

Tässä esimerkissä ryhmän jäsen Emilia on vierailulla arvostetussa brittiyliopistossa Oxfordissa ja on lähettänyt matkaltaan kuvan ryhmään. Maria aloittaa kehu-sekvenssin kehumalla Emilian työtä, jonka vuoksi hän matkalla on, ja jatkaa kyselemällä, millaista kyseisessä paikassa on. Linnea ja Jenni liittyvät kehujen joukkoon tuottamalla kehuvat vuorot *vähän siistiä* ja *vitsit varmasti hienoa!* Emilia itse esittää väliin samanmielisen ja kehun hyväksyvän vuoron *Juu aika siistiä on*. Mielenkiintoinen piirre tässä esimerkissä on se, että kaikki kehuja sisällyttävät kehuvuoroonsa puhuttelun vastaanottajan etunimellä. Etunimipuhuttelua käytetään aineistossani melko vähän (tällaisessa vuoronkohdistintehdäessä), joten on merkille pantavaa, että tässä esimerkissä kaikki kehuja käyttävät etunimipuhuttelua. Ryhmäkeskusteluissa etunimipuhuttelun yksi tehtävä on nimenomaan osoittaa, kenelle vuoro on kohdistettu. Tutkimuksissa on kuitenkin todettu, että etunimipuhuttelu ei ole monenkeskisissä keskusteluissakaan kovin yleistä ja sen käyttö liittyy

usein jonkinlaiseen kilpailutilanteeseen, jossa puhuttelulla pyritään saamaan puheen-
vuoro itselle (Seppänen 1989: 214). Aineistoni esimerkissä merkillepantavaa on kuitenkin se, ettei keskustelutilanteeseen liity minkäänlaista kilpailuasetelmaa, ja koska vuorot ovat peräkkäisiä, myöskään vuoron erikseen osoittaminen Emilialle ei ole tarpeen. Mikä siis motivoi kaikkia kehuja käyttämään etunimipuhuttelua tässä tilanteessa? Yksi selitys voisi olla affektin osoittaminen Emiliaa kohtaan. Muissa kielissä on osoitettu (ks. esim. Butler et al. 2011; Hultgren 2017), että etunimeä käytetään paljon juurikin tähän funktioon. Toisin kuin esimerkiksi amerikanenglannissa ja venäjässä, suomen kielen kohteliaisuusnormit eivät edellytä etunimipuhuttelua, vaan yleensä nimen käyttöön on jokin erityinen syy (Seppänen 1989: 198). Useimmiten suomalaisten etunimen käyttö keskustelussa liittyy tuttavallisuuteen ja läheisyyteen, mikä sopii yhteen tämän tutkimuksen aineiston kanssa.

Schegloff (1996: 450) jaottelee henkilöviittaukset kahteen tyyppiin: lokaalisesti aloittaviin viittauksiin (eng. *locally initial reference form*) ja lokaalisesti jatkaviin viittauksiin (eng. *locally subsequent reference form*). Nimet ovat tyypillisesti lokaalisesti aloittavia viittauksia ja pronominit lokaalisesti jatkavia viittauksia. Esimerkissä 13 etunimet ovat Schegloffin jaottelun mukaisesti lokaalisesti aloittavana viittauksena. Henkilöviittauksia väitöskirjassaan tutkinut Seppänen (1998) toteaa, että nimeä käyttämällä henkilön voi nostaa huomion kohteeksi aina uudestaan. Koska esimerkissä esiintyvät vuorot ovat peräkkäisiä (Emilian omaa kommenttia lukuunottamatta), uudelleen huomioon kohteeksi nostaminenkaan ei kuitenkaan ole tarpeellista. Viestien lähetysaikoja tarkastelemalla selviää kuitenkin, että vaikka vuorot ovat peräkkäisiä, ne eivät ole tulleet keskusteluun synkronisesti vaan viestien välillä on kulunut aikaa, enimmillään jopa yli tunti. Tässä nousee esiin keskustelun hetkittäinen asynkronisuus ja tämä saattaisi olla syynä toistuvalla etunimen käytöllä (ks. myös esimerkki 1 luvussa 2.3). Whatsappissa käytävä verkkokeskustelu on luonteeltaan nopeatempoista ja usein synkronista, jolloin on tavallista, että keskusteluun tulee useita viestejä muutamienkin minuuttien sisällä. Yli puolen tunnin ja tunnin mittaiset tauot samaa puheena olevaa asiaa koskevien viestien välillä ovat harvinaisempia. Tästä syystä etunimen käyttö voitaisiin tulkita niin, että keskustelijat ovat halunneet ilmaista viesteissään kommentoivansa edelleen tätä samaa puheena olevaa asiaa. Tämä ilmiö on nähtävissä myös luvun 2.3 esimerkissä 1 (s. 11–12), jolla havainnollistin Whatsapp-vuorovaikutuksen asynkronisuutta.

5.2 Itseen kohdistuvat kehut

Itseen kohdistuvia kehuja eli itsekehuja (eng. *self-praise*) on tutkittu kansainvälisesti keskusteluntutkimuksen alalla ainakin englannista (esim. Speer 2012) sekä mandariinikiinasta (Wu 2011). Lisäksi on tehty sosiolingvististä tutkimusta englanninkielisistä itsekehuista muun muassa Twitterissä (Dayter 2014) sekä Instagramissa (Matley 2017). Suomalaisia itsekehuja ei ole systemaattisesti tutkittu, mutta tämä saattaa liittyä yleiseen mielikuvaan suomalaisten kehumattomuudesta, minkä vuoksi kehuja yleensä ei ole juurikaan (aikaisemmin mainitsemiani muutamia tutkimuksia lukuun ottamatta) tutkittu Suomessa ja suomenkielisessä keskustelussa. Etelämäki ym. (2013) kuitenkin sivuavat itsekehuja tutkimuksessaan käsitellessään kehujen vastaanottoa. Heidän tutkimuksessaan kyse on kuitenkin kehujen hyväksyvän vastaanoton tulkitsemisesta itsekehuna, joten se eroaa merkittävästi oman aineistoni itsekehutapauksista, joissa varsinaiset kehuvuorot ovat itseen kohdistuvia.

Tutkimuksissa on todettu itsekehun olevan vuorovaikutuksellisesti hyvin arkaluontoinen toiminto. Koska toiminta kohdistuu puhujaan itseensä eikä vastaanottajaan, se nähdään vuorovaikutusta horjuttavana toimintona. Brown ja Levinson (1987: 67) listaavat itsekehun kohteliaisuusteoriassaan kasvoja uhkaavaksi toiminnaksi. Vastaanottajaan kohdistuva kehu vahvistaa heidän positiivisia kasvojaan, kun taas itsekehussa puhuja on sekä myönteisen arvion tuottaja että vastaanottaja. Tämä nähdään uhkaavana tekona puhekumppanin kasvoja kohtaan, sillä se antaa ymmärtää, ettei puhuja ota puhekumppaninsa tunteita huomioon. Leechin (1983: 132) vaatimattomuusmaksimiin mukaan itsekehua tulisi välttää ja itsekritiikki puolestaan on suotavaa. Myös psykologisissa tutkimuksissa on todettu itsekehujen olevan epätoivottua toimintaa vuorovaikutuksessa (ks. esim. Holtgraves & Dulin 1994).

Kuten jo aikaisemmin totesin, suuri osa nykyajan verkkovuorovaikutusta perustuu kuvien ja videoiden jakamiselle erilaisilla sosiaalisen median alustoilla. Tällaisia ovat muun muassa Facebook ja Instagram. Kuvien julkaisemista näillä sivustoilla voisi monien käyttäjien kohdalla rinnastaa itsensä kehumiseen. Käyttäjät julkaisevat palveluissa (usein siloiteltuja) kuvia itsestään, omaisuudestaan tai esimerkiksi lomamatkoiltaan, ja usein pyrkimyksenä on saada kuville mahdollisimman paljon tykkäyksiä ja kommentteja. Kuviin lisätään usein tunnisteita eli *hashtageja*, joilla niitä kuvaillaan ja joiden

avulla palvelusta voi löytää tietyn aihepiirin kuvia ja julkaisuja. Instagram-postauksien itsekehuja ja hashtageja tutkineen Matleyn (2017) mukaan hashtageja käytetään myös ilmaisemaan tietoisuutta itsensä kehumisesta. Tähän tarkoitukseen käytetään esimerkiksi Matleyn tutkimia *#brag* ja *#humblebrag* hashtageja. Whatsappissa ei käytetä hashtageja, mutta sama itsekehumisilmiö on nähtävissä myös siellä. Aineistoni on hyvä esimerkki siitä. Ryhmään lähetetään kuvia informaation jakamisen tarkoituksessa, mutta myös hah-
luttaessa kommentteja ja kehuja kuville. Kuten jo aikaisemmin mainitsin, suurin osa ai-
neistoni kehuista liittyy ryhmään lähetettyyn kuvaan. Myös itsekehutapaukset ovat tällai-
sia.

Englanninkielisiä itsekehuja tutkineet Miller ym. (1992) tekevät eron posi-
tiivisen itseilmaisun (eng. *positive self-disclosure*) ja kehuskelun (eng. *bragging*) välillä.
Positiivinen itseilmaisuus nähdään hyväksyttävämpänä itsensä esittämisen keinona ja sillä
tuodaan esiin asioita, joita arvostetaan yhteisössä, jossa kehu esitetään. Positiivisen itseil-
maisun funktiona on usein tiedonjakaminen, ja muun muassa henkilökohtaisista saavu-
tuksista kerrotaan usein positiivisen itseilmaisun keinoin (Dayter 2014: 92). Kehuskelu
nähdään aggressiivisempänä, kilpailuhenkisempänä ja negatiivisempänä toimintana. Ke-
huskeltaessa käytetään usein adjektiivien vertailumuotoja, jotka lisäävät vastakkainaset-
telua. Positiivisessa itseilmaisussa tätä pyritään välttämään. Positiivinen itseilmaisuus yh-
distetään terveeseen itsetuntoon ja positiivisuuteen, kun taas kehuskelu yhdistetään suu-
rentuneeseen egoon ja vilpillisyyteen (mp.).

Aineistossani puhujan itseensä kohdistuvia kehuvuoroja löytyy yhteensä
neljä. Seuraavaksi esittelen ja analysoin nämä tapaukset.

Esimerkki 14

- a) 1.4.2015 17:11:27: Johanna: <kuva ruokapadasta> Nyt on kuule jä-
nistä syöty ja **hyvää tuli vaikka näin itse sanonkin**. J.N.:lle vaan ter-
veisiä 😊
- b) 19.10.2015 20:10:53: Emilia: <kuva Emiliasta kiipeilyseinällä> Rimpula
seinällä 😊
- 19.10.2015 20:12:52: Johanna: Hyvä rimpula 🙌👍🙌👍
- 19.10.2015 20:17:04: Silja: 🙌
- 19.10.2015 20:19:10: Johanna: Mäki haluan rimpuloimaan seinälle



19.10.2015 20:19:19: Emilia: Olin ainut ketä mätkähti tuolta selälleen alas sellasessa kuollut hamsteri -asennossa 🐹 sellasessa joka on nähty tanssilavoilla kun oon maannut Katan selässä pieleen menneen alituksen jälkeen 🙄👉

19.10.2015 20:19:35: Emilia: **Mut olinkin ainut ketä otti riskejä** 🤔

19.10.2015 20:19:37: Johanna: Haha 🤔🤔

19.10.2015 20:29:05: Jenni: Kai se lattia oli jotenkin pehmustettu? 🐹

19.10.2015 20:29:44: Emilia: Joo oli se 😊👍

19.10.2015 20:38:25: Johanna: 🙄

19.10.2015 20:39:15: Jenni: Hyvä 😊

c) 4.8.2015 11:42:23: Helen: Pidetään tuparit kun saan kaiken järjestykseen♥ voidaan sauna ja kuunnella musiikkia, **meillä on kaiuttimet saunassa** 😊

d) 4.8.2015 11:47:00: Helen: **Juu meillä on vessassakin kristallia** 😊

Näistä itsekehutapauksista a ja b suuntautuvat selkeästi johonkin kehujaan saavutukseen ja itsensä ylittämiseen: uuden ruokalajin valmistamiseen sekä seinäkiipeilyyn. Millerin ym. (1992) jaottelun mukaan ne laskettaisiin siis positiivisiksi itseilmaisuuksi. Tapauksessa A Johanna on jakanut ryhmään kuvan valmistamastaan pataruoasta, johon hän on käyttänyt itse metsästettyä jänistä. Hän on aikaisemmin kertonut ryhmässä miehensä metsästämisestä jäniksestä ja kysellyt ohjeita sen valmistamiseen ruoaksi, niitä kuitenkaan saamatta. Valmistettuaan jäniksestä onnistuneesti pataruoakaa hän on halunnut jakaa saavutuksensa ryhmäläisten kanssa. Vuorossaan hän kehuu ruokaa (*nyt on kuule jänistä syöty ja hyvää tuli*), mutta lisää perään lieventävän ilmauksen *vaikka näin itse sanonkin*. Tällä hän merkitsee kehuja itsekehuksi sekä viestittää muille, että tunnistaa oman toimintansa itseensä kohdistuvaksi kehumiseksi. Ilmaus *vaikka itse sanonkin* onkin vakiintunut toimimaan tässä funktiossa itsekehujen yhteydessä.

Tapauksessa b Emilia on lähettänyt ryhmään kuvan, jossa itsestään kiipeilyseinällä. Hän on liittänyt kuvaan tekstiksi *Rimpula seinällä*, joka viittaa hänen alun perin itse käyttämäänsä ja ryhmän sisällä sittemmin vakiintuneeseen lempinimeen itsestään.

Johanna esittää kehuun *Hyvä rimpula* 👍👍👍 ja Silja kommentoi kuvaa jo aikaisemmin kehuvalle toteamallamme peukaloemojilla 👍👍. Johanna jatkaa kommentoimalla, että haluaisi itsekin kiipeilemään ja Emilia kertoo, kuinka oli pudonnut seinältä selälleen ja vertaa tapahtumaa eräissä tanssikisoissa tapahtuneeseen välikohtaukseen, jota useimmat ryhmäläiset olivat paikan päällä todistamassa. Tämän jälkeen seuraa itsekehu, kun Emilia toteaa putoamisestaan huolimatta olleensa kiipeilemässä olleesta työporukastaan ainoa, joka uskalsi ottaa riskejä (*mut olinkin ainut ketä otti riskejä*). Hän tehostaa ilmaisuun haisuemojilla 🤪, joka kuvastaa voimaa, rohkeutta ja uskallusta. Haisuemoji voitaisiin nähdä myös eräänlaisena piikkinä Emilian *Rimpula*-lempinimeä kohtaan: tältä rimpulalta löytyykin kiipeilyyn vaadittavia lihaksia.

Tapauksissa a ja b on siis kyseessä itsekehu, joka kohdistuu johonkin esittäjän henkilökohtaiseen saavutukseen. Millerin ym. (1992) jaottelun mukaan ne luokiteltaisiin siis positiivisiksi itseilmaisuuksi. Kehujen esittäjät ovat tehneet jotain, josta ovat ylpeitä ja haluavat jakaa tämän saavutuksen muiden kanssa. Tarkoituksena ei ole herättää kateutta muissa, mitä taas kehuskelulla usein haetaan. Aineistoni tapauksissa c ja d sen sijaan on kyse kehuskelusta. Ne liittyvät jo aikaisemmin verkkovuorovaikutuksen asynkronisuuden yhteydessä esitettyyn esimerkkiin, jossa Helen esittelee ryhmäläisille uutta kotiaan kuvien avulla. Helenin esittämät itsekehut kohdistuvat hänen omaisuuteensa, ja tämäntyyppinen kehuminen voidaan nähdä kilpailuasetelmaa luovana ja eriarvoistavana eli kehuskeluna. Omaisuuteen liittyvät kehut nostavat esiin sen, mitä kehujalla on ja kuuliijoilla luultavasti ei ole. Helenin tapauksessa kehuttavat asiat ovat sellaisia, joita ihan jokaisesta tavallisesta suomalaisesta kodista ei välttämättä löydy (*kaiuttimet saunassa ja vessassakin kristallia*). Huomioitavaa on myös se, että positiivisiksi itseilmaisuuksi luokiteltavissa tapauksissa a ja b itsekehujen esittäjät lisäävät kehuun myös kehua lieventäviä seikkoja: Johanna toteaa ”vaikka näin itse sanonkin” ja Emilian itsekehua edeltää kertomus epäonnistumisesta kiipeilyseinällä. Helenin kehuskeluksi luokiteltavissa vuoroissa c ja d taas lievennyksiä ei ole, mikä tekee niistä luonteeltaan röyhkeämpiä.

Kehuskelu on perinteisessä kasvokkaisuorovaikutuksessa koettu usein ongelmalliseksi toiminnaksi, mutta netin keskustelupalstoilla ja sosiaalisessa mediassa sen on todettu tutkimusten mukaan olevan hyväksyttävämpää. Balettianssijoiden itsekehuja Twitterissä tutkinut Dayter (2014) on todennut, että itsekehun hyväksyttävyys riippuu

myös yhteisöstä, jossa sitä harjoitetaan. Sosiaalinen media tarjoaa välineet itsetehostukseen, ja käyttäjille syntyy tarve kilpailla ja olla mukana virrassa. Myös Whatsapp toimii yhtenä alustana tällaiselle toiminnalle: sovelluksen ryhmäkeskusteluja voisi verrata sosiaalisen median kanaviin. Keskusteluihin voi julkaista tekstiä, kuvia tai videoita, ja ryhmän jäsenet voivat kommentoida niitä. Whatsapp on kuitenkin vuorovaikutusympäristönä asteen yksityisempi kuin varsinaiset sosiaalisen median kanavat: keskusteluryhmissä voi olla maksimissaan 256 jäsentä, ja useimmiten ryhmien jäsenet ovat kaikki toisilleen tuttuja (vrt. sosiaalisen median avoimet profiilit, joihin kaikilla käyttäjillä on pääsy). Kehuskelu on siis jo siirtynyt julkisilta kanavilta yksityisempiin vuorovaikutusympäristöihin ja tutkijoiden mukaan onkin vain ajan kysymys, milloin verkossa hyväksytty kehuskeilu siirtyy myös muuhun arkipäivän vuorovaikutukseen (esim. Pönkä 2014).

5.3 Kehujen funktioista

Kehuilla voi olla keskustelussa monia funktioita (ks. Etelämäki ym. (2013: 463, 479). Kehuja voidaan esittää esimerkiksi kiittämisen yhteydessä tai pyyntöä esitettäessä, jolloin kehulla pyritään lieventämään mahdollisesti ongelmalliseksi koettavaa puhetoimintoa. Kehuja voidaan myös ”kalastella”: kehuttava on ennen kehua saattanut toimia niin, että kehuminen on odotuksenmukaisesti seuraava teko (mas. 482, ks. myös esim. Golato 2005: 108). Tämän tutkimuksen aineistossa kehujen esittämisen kontekstina toimii useimmiten ryhmään lähetetty kuva tai video, johon reagoidaan kehuilla. Tämän toiminnan voisi tulkita kehujen kalasteluksi, vaikka kielellisesti sellaista ei aineistossa esiinnykään. Näiden mediamuotojen lähettämistä keskusteluryhmään voisi verrata sosiaaliseen median (esim. Facebook ja Instagram) postauksiin, joilla usein pyritään saamaan mahdollisimman paljon tykkäyksiä ja kommentteja. Toiminnan tavoitteen ollessa tämä kyseessä on nimenomaan kehujen kalastelu. Sama ilmiö toistuu siis myös tämän tutkimuksen aineistossa, mutta vain pienemmässä mittakaavassa, ja suljetussa yhteisössä. Kielellinen kehujen kalastelu koetaan usein ärsyttäväksi ja esimerkiksi internetin keskustelupalstoilla sitä pidetään asiana, johon ”syyllystytään” (Etelämäki ym. 2013: 486). Kuvien ja videoiden avulla kalastelu voi olla kuitenkin hienovaraisempaa eikä niin ilmeistä, jolloin sitä ei koeta samalla tavalla ongelmalliseksi.

Uuden-Seelannin englannin kehuja tutkineen Holmesin (1995: 118–119) mukaan kehujen ensisijainen funktio on affektinen ja sosiaalinen; joissain konteksteissa ne voivat toimia myös esimerkiksi ylistävässä (eng. *praise*) tai rohkaisevassa tehtävässä. Tällaisiin konteksteihin liittyy usein jonkinlainen keskustelijoiden välinen valtasuhde, esimerkiksi opettaja/oppilas tai esimies/alainen, jolloin kehu yleensä suunnataan valtasuhteessa ylempänä olevalta alempana olevalle. Kehun esittäjän ja vastaanottajan välinen suhde onkin hyvin olennainen tekijä kehuun mahdollisten funktioiden tulkitsemisessa.

Holmes (1995: 121) erittelee kehuille neljä eri funktiota eri konteksteissa:

1. solidaarisuuden osoitus
2. positiivisen arvion, ihailun, arvostuksen tai ylistyksen osoitus
3. kateuden tai halun osoitus kuulijan omaisuutta kohtaan
4. verbaalinen häirintä

Holmesin luettelemista funktioista kolme ensimmäistä sopii aineistoni kehuihin. Suurin osa kehuista voidaan sijoittaa positiivisen arvion (kuten Etelämäki ym. 2013), ihailun, arvostuksen tai ylistyksen osoituksen funktion alle. Myös solidaarisuuden osoituksia löytyy aineistoni kehuista. Eksplisiittisiä kateuden tai halun osoituksia kuulijan omaisuutta kohtaan aineistossa esiintyy muutamia. Siihen, kuinka monessa näistä kehutapauksista taustalla oikeasti on implisiittistä kateutta, ei kuitenkaan ole pääsyä.

Wolfson ja Manes (1980) puhuvat kehujen *diskurssifunktioista* sekä *sosiaalisesta funktiosta*. Heidän mukaansa kehuilla on aina sosiaalinen funktio, jolla rakennetaan tai vahvistetaan puhujan ja kuulijan välistä solidaarisuutta, riippumatta siitä, mikä niiden sen hetkinen diskurssifunktio on. Sosiaalinen funktio on ensisijainen myös tämän tutkimuksen aineiston kehuille. Keskusteluryhmä koostuu usean läheisen ystävän joukosta, ja kehumalla toisia osoitetaan solidaarisuutta sekä yhteenkuuluvuutta ryhmän jäsenten kesken. Kehujen sosiaalinen funktio tulee aineistossa esiin varsinkin koko ryhmälle osoitetuissa kehuissa, jotka eksplisiittisesti nostavat esiin ryhmän keskinäisen dynamiikan ja läheiset ystävyysuhteet. Seuraavan esimerkin kehusekvenssi ilmentää tätä ilmiötä.

Esimerkki 15

11.5.2015 15:27:40: Silja: Ja minä olen niin onnellinen että pääsin tällaiseen mahtavaan poppooseen vielä miltei eläkeläisenä mukaan, kiitos



11.5.2015 15:30:49: Helen: --osa viestistä poistettu-- meillä on mahtava perhe!

--välistä poistettu viesti--

11.5.2015 15:38:00: Silja: 🤔

11.5.2015 15:44:23: Aino: Da ja discodance rules!!!!!! Mä kyllä tykkään teistä ja junnuista niin paljon 🤔

11.5.2015 15:45:17: Johanna: 😍ollaanpa täällä nyt rakkautta täynnä!!



Ennen tätä katkelmaa ryhmäläiset ovat keskustelleet juuri kisatuista discotanssin SM-kilpailuista, ja ryhmän valmentajakin on kommentoinut kisamenestystä sekä ryhmän jäsenten välisiä läheisiä suhteita². Hieman muita myöhemmin tanssiryhmään liittynyt Silja kertoo olevansa onnellinen, että on päässyt osaksi ryhmää vielä miltei (tanssijaksi) eläkeläisenä ja kehuu ryhmää *mahtavaksi poppooksi*. Helen yhtyy tähän kommentilla *meillä on mahtava perhe!* Aino jatkaa vuorollaan kehuen ryhmää ja tanssilajia itsessään (*Da ja discodance rules!*) sekä kertoo tykkäävänsä ryhmäläisistä ja tanssikoulun junioritanssijoista *niin paljon*. Johanna sulkee sekvenssin kommentoimalla ryhmän olevan *nyt rakkautta täynnä* ja tehostaa kommenttiaan sydänsilmäisellä emojiilla sekä tähtiemojeilla. Koko tämä sekvenssi kuvastaa hyvin ryhmän jäsenten välisiä läheisiä suhteita ja välittämisen ilmapiiriä, joka keskusteluryhmässä vallitsee. Toisilleen läheisten ihmisten kesken kehuja käytetään usein ilmaisemaan affektisuutta ja solidaarisuutta; tämä näyttäisikin olevan pääasiallinen funktio myös tämän tutkimuksen aineiston kehuissa.

² Valmentajat viestit poistettu, koska hän ei ole antanut lupaa viestiensä käyttöön.

6 Yhteenveto ja pohdintaa

Kehuminen on yksi vuorovaikutuksen affektisista toiminnoista, ja me kaikki olemme joskus esittäneet kehuja ja ottaneet niitä vastaan. Kehumisen on sanottu olevan toimintaa, jolla ”rasvataan sosiaalisia pyöriä” (Wolfson 1983: 89). Tästä huolimatta yleinen mielikuva suomalaisten kehumattomuudesta ja eräänlaisesta sosiaalisesta vaatimattomuudesta on pysynyt vahvana viime vuosiin asti. Internetin leviämisen ja kehityksen myötä perinteinen viestintäkulttuurimme ja tapamme kommunikoida on kuitenkin kokenut murroksen ja muuttuu yhä. Teknologian kehitys on luonut uusia kommunikaatiotapoja ja -alustoja, joiden kautta voimme olla yhteydessä ihmisiin ympäri maailmaa yhdellä napinpainalluksella. Tämä on pienentänyt maailmaa ympärillämme ja tuonut muista kulttuureista ja kielistä uusia vaikutteita tapoihimme toimia ja kommunikoida. Tämän seurauksena myös suomalainen kehumiskulttuuri näyttää olevan muutoksessa ja kanssaihminen kehuminen on meille helpompaa ja luontevampaa kuin aikaisemmin. Merkittävä tekijä tässä muutoksessa on ollut sosiaalisen median räjähdysmäinen kasvu ja suosio. Sosiaalisen median alustoilla kuten Facebookissa ja Instagramissa kehuminen on hyvin yleistä ja jopa odotuksenmukaista toimintaa, sillä usein käyttäjien tavoitteena on kerätä postauksilleen mahdollisimman paljon tykkäyksiä ja kehuja kommentteja. Tähän ilmiöön viitataan sosiaalista mediaa käsittelevissä teksteissä usein termillä ”tykkäyskulttuuri”, joka kertoo toiminnan yleisyydestä ja tunnistettavuudesta. Tutkimusten mukaan ihmiset käyttävät sosiaalista mediaa tyydyttääkseen erilaisia sosiaalisia tarpeita kuten affiliaation, itseilmaisun ja itsensä esittämisen tarpeita (esim. Back ym. 2010, Wilcox ja Stephen 2013).

Whatsapp-pikaviestisovellus on tänä päivänä yksi yleisimmistä jokapäiväisistä viestintäkanavistamme. Sovellus vaatii toimiakseen internetyhteyden ja sovellusta tukevan älypuhelimien. Pikaviestisovellus mahdollistaa nopean ja ilmaisen viestien vaihdon joko kahdenkeskisissä viestiketjuissa tai ryhmäkeskusteluissa. Keskustelijat voivat lähettää viestiketjuun muun muassa kuvia, videoita, äänitiedostoja ja linkkejä. Sovelluksessa voi olla aktiivisena useita viestiketjuja samaan aikaan ja viestiketjuja on mahdollista mykistää valitsemakseen ajaksi, jolloin ketjuun tulevista viesteistä ei tule ilmoituksia puhelimen aloitusnäytölle. Vuorovaikutus Whatsappissa voi olla synkronista tai asynkronista sen mukaan, ovatko keskustelijat paikalla sovelluksessa samaan aikaan vai eivät

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut kehumista puhetoimintona suomenkielisessä Whatsapp-ryhmäkeskustelussa. Aineistonani on toiminut naisista koostuvan ystävä- ja harrastusporukan Whatsapp-ryhmäkeskustelu. Tutkimuksen taustalla vaikuttavana metodina on keskustelunanalyysi. Analysoin tutkimuksessani kehujen kohteita ja vastaanottajia sekä kehujen kielellistä rakennetta. Kehujen rakenteen yhteydessä tarkastelin myös kehuvuoroissa käytettäviä emojeeja sekä kehuvasa tehtävässä käytettäviä, pelkistä emojeeista koostuvia vuoroja. Erittelin myös kehujen funktioita aineistoni kaltaisessa vuorovaikutusympäristössä sekä kehuvuorojen yhteydessä esiintyvää puhuttelua. Toiseen osapuoleen kohdistuvien kehujen lisäksi tarkastelin myös aineistossani esiintyviä puhujan itse kohdistuvia kehutapauksia.

Tutkimuksen aineiston kehujen kohteena on useimmiten ryhmäläisen lapsi ja näihin kehuihin liittyy useimmissa tapauksissa ryhmään lähetetty kuva tai video. Näiden kehujen suuri frekvenssi aineistossa selittyy sillä, että aineiston käsittävänä ajanjaksona kaksi ryhmäläistä sai lapsen ja useampi oli raskaana tai tuli raskaaksi. Ymmärrettävästi lapset olivat siis suosittu puheenaihe tänä aikana. Seuraavaksi eniten kehutaan jotakin tekoa tai taitoa sekä saavutuksia. Nämä kehut on usein osoitettu jollekin ryhmän ulkopuoliselle kolmannelle osapuolelle, joka kuitenkin on kaikille ryhmäläisille tuttu. Kehuttavat saavutukset olivat usein kisasuorituksia tanssikisoissa, ja kehut liittyivätkin usein kisapaikalta keskusteluryhmään lähetettyyn videoon. Lasten, tekojen ja saavutusten lisäksi kehujen kohteina olivat muun muassa omaisuus, tapahtumat, ulkonäkö, ominaisuudet sekä lemmikit.

Kehujen vastaanottajista on erotettavissa kolme luokkaa. Ensimmäinen luokka on yksi ryhmäläinen, jolle kehu osoitetaan. Toinen luokka on koko keskusteluryhmä; näihin kehuihin kehun esittäjä saattaa joko sisältää myös itsensä tai jättää itsensä kehun ulkopuolelle. Kolmas ryhmä on jokin ryhmän ulkopuolinen kolmas osapuoli, joka usein kuitenkin on hyvin tuttu tai edes jollain tapaa tuttu ryhmän jäsenille. Useimmiten kyse on tanssiryhmän junioritanssijoista tai muista tutuista tanssijoista. Näiden kolmannelle osapuolelle osoitettujen kehujen frekvenssi aineistossa on melko suuri (noin kolmasosa kaikista kehuista), ja onkin mielenkiintoista, että jotakin ei-läsnäolevaa kolmatta osapuolta kehutaan näin paljon. Arvelisin tämän johtuvan kuitenkin siitä, että suurin osa

näistä kehuista liittyy jollain tavalla tanssiin, ja tanssi on ryhmäläisille aiheena niin lähellä sydäntä, että siitä puhutaan mieluusti aina kun vain mahdollista.

Kehujen kielellisen rakenteen on aikaisemmissa tutkimuksissa todettu olevan universaalisti melko yksinkertainen (esim. Holmes 1995, Golato 2005, Etelämäki ym. 2013), ja tämä tutkimuksen tulokset tukevat tätä havaintoa. Kehujen lauserakenteet ovat usein hyvin yksinkertaisia (esim. kopulalause), ja tämän tutkimuksen aineistossa kehut muodostetaan usein pelkillä kuvaavilla lausekkeilla (esim. *ihana poika*). Myös kehuissa käytettyjen adjektiivien ja adverbien joukko on melko pieni ja ylivoimaisesti käytetyimpiä aineistossa ovatkin *ihana*, *hyvä*, *hyvin*, *hieno* ja *hienosti*. Adjektiivien ja adverbien yhteydessä kehuvuoroissa käytetään usein intensiteettimääritteitä vahvistamaan kehua (esim. *tosi hieno*, *aivan ihana*). Aineiston kehuista on myös erotettavissa kielellisiä konstruktioita, jotka toistuivat kehuvuoroissa. Näitä ovat *voi X*, *voi että* ja *voi (että) mikä X*. Päivittelevä interjektio *voi* sekä partikkeliketju *voi että* ovat jo itsessään luonteeltaan affektiivisia (VISK §1719) ja konstruktiossa *voi (että) mikä X* X:n valinnalla rakenteen affektisuutta voidaan lisätä entisestään (esim. *voi että mikä kikkurapää*). Näiden konstruktioiden käyttö affektisten puhetoimintojen, kuten kehumisen yhteydessä, on siis hyvin loogista.

Emojien eli tunneikonien käyttö koko tutkimusaineistossa sekä varsinkin aineiston kehuvuoroissa on runsasta, mikä kertoo vuorovaikutuksen affektisuudesta. Emoji on todettu toimivan affektisuuden ilmaisimena verkkokeskustelussa, ja emojiä käytetään yleensä ystävien ja läheisten kesken käytävissä epämuodollisissa keskusteluissa (Vauras 2008, Muhammad 2016). Käytetyimmät emoji t tämän tutkimuksen kehuvuoroissa ovat ylöspäin osoittava peukalo 👍, sydän ❤️ ja sydänsilmäinen emoji 😍. Emojiä käytetään sekä kielellisten kehuvuorojen yhteydessä että yksinään pelkistä emojiista koostuvissa vuoroissa kehuvaissa tehtävässä. Pelkästä emojiasta muodostuva vuoro voidaan tulkita kielellisten ilmausten korvaamiseksi; tällä tavoin kommunikointi on myös nopeampaa, mikä on yksi verkkovuorovaikutuksen tyypillisimmistä piirteistä.

Aineistosta esiinnousseita ilmiöitä kehuihin liittyen ovat etunimipuhuttelu sekä puhujaan itseensä kohdistuvat kehut. Etunimipuhuttelun käyttäminen kehuvuoroissa on mielenkiintoinen ilmiö, sillä puhuttelun tyypillinen funktio on vuoron kohdistaminen

jollekin tietylle vastaanottajalle. Aineistoni puhuttelutapauksissa tarvetta vuoron erilliselle kohdistamiselle ei ole, sillä kontekstissa on selvää, kenelle kehu on osoitettu, mutta silti niihin on liitetty puhuteltavan nimi. Yksi selitys tälle ilmiölle voi olla keskustelun paikoittain asynkroninen luonne, jolloin vuoron esittäjällä voi olla tarve varmistaa, että kommentoi vielä tätä aiemmin puheena ollutta asiaa.

Toiseen osapuoleen kohdistuvien kehujen lisäksi aineistosta erottuu tapauksia, joissa kehun kohteena vuoron esittäjä tai hänen toimintansa. Itsekehuista on aiemmissa tutkimuksissa erotettu kaksi luokkaa: positiivinen itseilmaisuus sekä kehuskelu (Miller ym. 1992). Aineistoni itsekehuissa on molempia näistä. Positiivisen itseilmaisun kehujen kohteena on yleensä jokin kehuja saavutus: henkilö on jollain tavalla ylittänyt itsensä tai onnistunut esimerkiksi jossakin uudessa taidossa. Kehuskelussa kehun kohteena on useimmiten kehuja omaisuus, jotakin mitä muilla keskustelijoilla ei ehkä ole. Positiivinen itseilmaisuus koetaan hyväksyttävämmäksi toiminnaksi ja sillä ilmaistaan usein asioita, joita yleisesti arvostetaan yhteisössä, jossa kehu esitetään. Tämän tutkimuksen aineiston positiivisten itseilmaisutapauksien kohdalla näitä asioita ovat ruoanlaitto (jämsäpata), joka on yleisesti arvostettu taito, sekä urheilullisuus (seinäkiipeily), jota ymmärrettävästi pidetään suurella arvolla tässä tanssiyhteisössä. Kehuskelu taas nähdään ongelmallisena ja negatiivisena toimintana: sillä luodaan kilpailuasetelmaa vuorovaikutuksen osanottajien välille (mas. 367). Helenin kehuskelu omaisuudellaan esimerkissä 13 voitaisiin tulkita tällaiseksi toiminnaksi.

Kehujen funktioiden on tutkimuksissa useimmiten todettu olevan affektiivinen, sosiaalinen ja solidaarinen (Wolfson ja Manes 1980, Holmes 1995). Näin on myös tämän tutkimuksen aineiston kehuja kohdalla. Kehuilla rakennetaan ja ylläpidetään solidaarisuutta ja yhteenkuuluvuutta ryhmän jäsenten kesken. Keskustelijoiden läheisistä ystävyyssuhteista johtuen kehuja merkitys affektisuuden osoittamisessa ryhmän jäsenten välillä on suuri. Emojien sekä affektiivisten kielenainesten (esim. *ihana*) ja konstruktiivien (esim. *voi että*) frekvenssi aineiston kehuissa on selkeä merkki niiden affektisesta funktiosta.

Alustavien suomenkielisten tutkimusten jälkeen olisi mielenkiintoista tehdä syvempää vertailua eri kielten ja kulttuurien välillä kehuja esiintymisestä sekä niiden

Lähteet

- ALANNE, MINNA 2016: *Keskustelunavaukset Tinder-mobiilideittisovelluksessa*. Kandidaatintutkielma. Suomen kielen, suomalais-ugrialaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos. Helsingin yliopisto.
- ARNDT, HORST & RICHARD W. JANNEY 1985: Politeness revisited: crossmodal supportive strategies. – *International Review of Applied Linguistics* 23, 281–300.
- BACK, MITJA D. – JULIANE M. STOPFER – SIMINE VAZIRE – SAM GADDIS – STEFAN C. SCHMUKLE – BORIS EGLOFF – SAMUEL D. GOSLING 2010: Facebook profiles reflect actual personality, not self-idealization. – *Psychological Science* 21 (3), s. 372–374.
- BOUHNİK, DAN & MOR DESHEN 2014: Whatsapp goes to school: Mobile Instant Messaging between teachers and students. – *Journal of Information Technology Education: Research* 13, s. 217–231.
- BROWN, PENELOPE & STEPHEN C. LEVINSON 1987: *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- BUTLER, CARLY W. – SUSAN DANBY – MICHAEL EMMISON 2011: Address terms in turn beginnings: managing disalignment and disaffiliation in telephone counselling. – *Research on Language and Social Interaction* 44 (4), s. 338–358.
- CIRILLO, VALERIA 2012: The pragmatics of virtual environments. Compliment responses in second life. – *Lingue e Linguaggi*, 7, s. 37–58.
- CRYSTAL, DAVID 2001: *Language and the internet*. Cambridge: Cambridge University Press.
- 2011: *Internet Linguistics. A Student Guide*. New York: Routledge.
- CULPEPER, JONATHAN 2011: *Impoliteness. Using language to cause offence*. Cambridge: Cambridge University Press.

- DAYTER, DARIA 2014: Self-praise in microblogging. – *Journal of Pragmatics* 61, s. 91–102.
- EHLICH, KONRAD 1992: On the history of politeness. – Richard J. Watts, Sachiko Ide & Konrad Ehlich (toim.): *Politeness in language. Studies in its history, theory and practice*. s. 71–129. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- ETELÄMÄKI, MARJA – MARKKU HAAKANA – MIA HALONEN 2013: Keskustelukumppanin kehuminen suomalaisessa keskustelussa. – *Virittäjä* 117 s. 460–493.
- FISHER, HELEN 2009: *Why him? Why her? How to find and keep lasting love*. New York: Henry Holt and Co.
- FREHNER, CARMEN 2008: *Email, SMS, MMS: The linguistic creativity of asynchronous discourse in the new media age*. Vol. 58. Frankfurt am Main u. a.: Peter Lang.
- GOFFMAN, ERVING 1971: *Relations in public*. Harmondsworth: Penguin.
- GOLATO, ANDREA 2005: *Compliments and compliment responses. Grammatical structure and sequential organization*. Amsterdam: Benjamins.
- HAKULINEN, AULI 1997a: Johdanto. – Liisa Tainio (toim.), *Keskusteluanalyysin perusteet*. s. 13–17. Tampere: Vastapaino.
- 1997b: Vuorottelujäsennys. – Liisa Tainio (toim.), *Keskusteluanalyysin perusteet*. s. 32–55. Tampere: Vastapaino.
- HAKULINEN, AULI & MARJA-LEENA SORJONEN 2012: Being equivocal: affective responses left unspecified. – Anssi Peräkylä ja Marja-Leena Sorjonen (toim.), *Emotion in interaction*. s. 147–173. Oxford: Oxford University Press.
- HELASVUO, MARJA-LIISA – MARJUT JOHANSSON – SANNA-KAISA TANSKANEN 2014: *Kieli verkossa. Näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen*. Helsinki: SKS.

- HERITAGE, JOHN 1996 [1984]: *Garfinkel ja etnometodologia*. Suomentaneet Ilkka Arminen, Outi Paloposki, Anssi Peräkylä, Sanna Vehviläinen ja Soile Veijola. Helsinki: Gaudeamus.
- HILL, BEVERLY – SACHIKO IDE – SHOKO IKUTA – AKIKO KAWASAKI – TSUNAO OGINO 1986: Universals of linguistic politeness. Quantitative evidence from Japanese and American English. – *Journal of Pragmatics* 10, s. 347–371.
- HOLMES, JANET 1986: Compliments and compliment responses in New Zealand English. – *Anthropological Linguistics* 28 (4) s.485–508.
- 1995: *Women, men and politeness*. London: Longman.
- HOLTGRAVES, THOMAS & JEFFREY DULIN 1994: The Muhammad Ali effect: differences between African Americans and European Americans in their perceptions of a truthful bragger. – *Language & Communication* 14 (3), s. 275–285.
- HULTGREN, ANNA K. 2017: Vocatives as rationalized politeness. Theoretical insights from emerging norms in call centre service encounters. – *Journal of Sociolinguistics* 21 (1), s. 90–111.
- HS = *Helsingin Sanomat* 9.1.2017: Professori: Suomalaisten small talk muuttumassa. Saatavana verkossa. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005037868.html?share=3fa2c51ac79acdbf9b7b5859972c0b03> Viitattu 9.1.2017.
- JOHNSTON, MAXIMILIAN J. – DOMINIC KING – SONAL ARORA – NEBIL BEHAR – THANOS ATHANASIOU – NICK SEVDALIS – ARA DARZI 2015: Smartphones let surgeons know Whatsapp: An analysis of communication in emergency surgical teams. – *American Journal of Surgery* 209 (1), s. 45–51.
- KUMMER, MANFRED 1992: Politeness in Thai. – Richard J. Watts, Sachiko Ide & Konrad Ehlich (toim.): *Politeness in language. Studies in its history, theory and practice*. s. 325–336. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.

- KÄÄNTÄ, LIISA 2016: *Hyviä pointteja. Vuorovaikutus vertaisten kesken institutionaalissa verkkokeskustelussa*. Acta Wasaensia 359. Kielitiede 50. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- LAKOFF, ROBIN 1975: *Language and woman's place*. New York: Harper Colophon Books.
- LAPPALAINEN, HANNA 2004: *Variaatio ja sen funktiot. Erään sosiaalisen verkoston jäsenten kielellisen variaation ja vuorovaikutuksen tarkastelua*. Helsinki: SKS.
- LAPPALAINEN, HANNA & LIISA RAEVAARA 2009: *Kieli kioskillä. Tutkimuksia kioskiasioinnin rutiineista*. Tietolipas 219. Helsinki: SKS.
- LEECH, GEOFFREY N. 1983: *Principles of pragmatics*. London: Longman.
- MANES, JOAN 1983: Compliments: A mirror of cultural values. – Nessa Wolfson & Elliott Judd (toim.), *Sociolinguistics and Language Acquisition* s. 96–102. Cambridge: Newbury House Publishers.
- MANES, JOAN & NESSA WOLFSON 1981: The compliment formula. – Florian Coulmas (toim.), *Conversational Routine: Explorations in Standardized Communication Situations and Prepatterned Speech* s. 115–234. Haag: De Gruyter Mouton.
- MATLEY, DAVID 2017: “This is not a #humblebrag, this is just a #brag”: The pragmatics of self-praise, hashtags and politeness in Instagram posts. – *Discourse, Context and Media*.
- MILLER, LYNN – LINDA COOKE – JENNIFER TSANG – FAITH MORGAN 1992: Should I brag? Nature and impact of positive and boastful self-disclosures of women and men. – *Human Communication Research* 18 (3), s. 364–399.
- MUHAMMAD, GARINDRA 2016: *The intention of using emojis in Whatsapp messages among young adults*. Universitas Negeri Malang, Indonesia.
- MUIKKU-WERNER, PIRKKO 1993: *Impositiivisuus ja kielellinen variaatio. Julkisten keskustelujen käskyt ja kysymykset kielenopetuksen näkökulmasta*. Väitöskirja. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja 14. Joensuu: Joensuun yliopisto.

- ORPANA, TERTTU 1988: *Kuvaus vai kommentti. Tutkimus suomen kielen adjektiivadverbien semanttisesta tulkinnasta*. Tampereen yliopiston suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitos.
- PERÄKYLÄ, ANSSI 2016: Ilmeet ja eleet. – Melisa Stevanovic ja Camilla Lindholm (toim.), *Keskustelunanalyysi. Kuinka tutkia sosiaalista toimintaa ja vuorovaikutusta*. s. 63–78. Tampere: Vastapaino.
- PLACENCIA, MARIA E. & A. LOWER. 2013: Your kids are so stinking cute! Complimenting behavior on Facebook among friends and family. – *Intercultural Pragmatics*, 10 (4), s. 617-646.
- PLANA, MAR GUTIÉRREZ-COLÓN – ANA GIMENO – CHRISTINE APPEL – JOSEPH HOPKINS 2013: Improving learner’s reading skills through instant short messages: a sample study using Whatsapp. – Ana María Gimeno Sanz, Mike Levy, Francoise Blin, David Barr (toim.), *WorldCALL: Sustainability and computer-assisted language learning*. London: Bloomsbury Publishing.
- POMERANTZ, ANITA 1978: Compliment responses. Notes on co-operation of multiple constraints. – Jim Schenkein (toim.), *Studies in the organization of conversational interaction* s. 79–112. New York: Academic Press.
- PÖNKÄ, HARTO 2014: *Sosiaalisen median käsikirja*. Jyväskylä: Docendo.
- RAEVAARA, LIISA 2009: Epilogi. – Hanna Lappalainen ja Liisa Raevaara (toim.), *Kieli kioskillä. Tutkimuksia kioskiasioinnin rutiineista* s. 296–315. Tietolipas 219. Helsinki: SKS.
- SACKS, HARVEY 1992: *Lectures on conversation*. Toim. Gail Jefferson. Cambridge: Blackwell Publishers.

SACKS, HARVEY – EMANUEL A. SCHEGLOFF – GAIL JEFFERSON 2016

[1974]: Keskustelun vuorovaikutusjäsennyksen perussystematiikka. *Virittäjä*, [S.l.], v. 120, n. 3, joul. 2016. ISSN 2242-8828. Saatavilla: <<https://journal.fi/virittaja/article/view/60209>>. Viitattu 16.12.2017.

SCHEGLOFF, EMANUEL A. 1996: Some practices for referring to persons in talk-in-interaction: A partial sketch of systematics. – Barbara A. Fox (toim.), *Studies in anaphora* s. 437–485. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

SEARLE, JOHN R. ET AL. 1992: *(On) Searle on conversation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

SEPPÄLÄ, ANU & ANU VIRKKUNEN 1977: *Käytös- ja tapatieto*. Helsinki: WSOY.

SEPPÄNEN, EEVA-LEENA 1989: Henkilöön viittaaminen puhetilanteessa. – Auli Hakulinen (toim.), *Suomalaisen keskustelun keinoja I*, s. 195–222. Kieli 4. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.

- 1998: *Läsnäolon pronominit: tämä, tuo, se ja hän viittaamassa keskustelun osallistujiaan*. Helsinki: SKS.

SPEER, SUSAN A. 2012: The Interactional Organization of Self-praise: Epistemics, Preference Organization, and Implications for Identity Research. – *Social Psychology Quarterly* 75 (1), s. 52–79.

TAMMISTO, INARI 2015: ”*Ihan makeeta*”. *Intensiteettisanat Helsingin puhekielessä*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.

TANNER, JOHANNA 2012: *Rakenne, tilanne ja kohteliaisuus. Pyynnöt S2-oppikirjoissa ja autenttisissa keskusteluissa*. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos. Saatavissa verkossa.

- THURLOW, CRISPIN – LAURA LENGEL – ALICE TOMIC 2004: *Computer Mediated Communication. Social interaction and the internet*. London: SAGE Publications.
- VAURAS, ILMARI 2008: Tunneikonit verkkokeskusteluissa ?-). – Sara Routarinne & Tuula Uusi-Hallila (toim.), *Nuoret kielikuvassa. Kouluikäisten kieli 2000-luvulla*. Tietolipas 220. Juva: SKS.
- VIERTIÖ, ANNASTIINA 1993: *Puhkikuluneesta sikahalpaan. Nykysuomen vahvistussanoja*. Pro-gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- VISK = Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho 2004: Iso suomen kielioppi. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Verkkoversio, viitattu 1.4.2017. Saatavissa: <http://scripta.kotus.fi/visk>
- WANG, FANG 2014: A model of translation of politeness based on relevance theory. – *Open Journal of Social Sciences* 2, s. 270–277.
- WANI, SHABEER A. – SARI M. RABAH – SARA ALFADIL – NANCY DE-WANJEE – YAHYA NAJMI 2013: Efficacy of communication amongst staff members at plastic and reconstructive surgery section using smartphone and mobile Whatsapp. – *Indian Journal of Plastic Surgery* 46 (3), s. 502–505.
- WATTS, RICHARD J. 1992: Linguistic politeness and politic verbal behavior. – Richard J. Watts, Sachiko Ide & Konrad Ehlich (toim.), *Politeness in language. Studies in its history, theory and practice*. s. 43–69. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- 2003: *Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press.
- WERKHOFER, KONRAD 1992: Traditional and modern views. The social contribution and the power of politeness. – Richard J. Watts, Sachiko Ide & Konrad Ehlich (toim.), *Politeness in language. Studies in its history, theory and practice*. s. 155–199. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.

- WERRY, CHRISTOPHER C. 1996: Linguistic and interactional features of Internet Relay Chat. – Susan C. Herring (toim.), *Computer-mediated communication: linguistic, social and cross-cultural perspectives*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- WILCOX, KEITH & ANDREW T. STEPHEN 2013: Are close friends the enemy? Online networks, self-esteem and self-control. – *Journal of Consumer Research*, s. 12–57.
- WOLFSON, NESSA 1983: An empirically based analysis of complimenting in American English. – Nessa Wolfson & Elliott Judd (toim.), *Sociolinguistics and language acquisition* s. 82–95. Cambridge: Newbury House Publishers.
- 1984: Pretty is as pretty does: a speech act view of sex roles. – *Applied Linguistics* 5 (3), s. 236–244.
- WOLFSON, NESSA & JOAN MANES 1980: Complimenting as a social strategy. – *Research on Language and Social Interaction* 13 (3) s. 391–410.
- WU, RUEY-JIUAN REGINA 2011: A conversation analysis of self-praising in everyday Mandarin interaction. – *Journal of Pragmatics* 43 (13), s. 3152–3176.
- YUAN, YI 2002: Compliments and compliment responses in Kunming Chinese. – *Pragmatics* 12 (2) s. 183–226.
- YLI-VAKKURI, VALMA 2005: Politeness in Finland: Evasion at all costs. – Leo Hickey & Miranda Steward (toim.), *Politeness in Europe* s. 189–202. Cromwell Press Ltd.
- YLÄNNE-MCEWEN, VIRPI 1993: Complimenting behavior. A cross-cultural investigation. – *Journal of Multilingual and Multicultural Development* s. 499–508.